

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
EROL GÜNGÖR
TÜRK DİASPORASI UYGULAMA
VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FRANSA'DA HAK VE ÖZGÜRLÜKLER 2021 YILI DEĞERLENDİRME RAPORU

HAZİRAN 2022

FRANSA'DA HAK VE ÖZGÜRLÜKLER: 2021 YILI DEĞERLENDİRME RAPORU

Hazırlayanlar

Müşerref Yardım

Faruk Karaarslan

Katkı Sağlayan Araştırmacılar

Yasemin Demirel

Muhammed Said Topal

GİRİŞ

Araştırmanın Yöntemi

Avrupa'da Müslüman Varlığı

Fransa'da Ayrımcılık, Hak ve Özgürlüklerin Genel Çerçevesi

KANUNLAR VE YASAL DÜZENLEMELER

Fransa'da Hak ve Özgürlüklerin Kuvvetlendirilmesi

Ayrımcılık Yasası

AYRIMCILIK

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE NEFRET SÖYLEMİ

ŞİDDET VE NEFRET SUÇLARI

2021 SALDIRI, AYRIMCILIK, NEFRET SUÇLARI VERİLERİ

KAYNAKÇA

EK-1 AVRUPA BİRLİĞİ TEMEL HAKLAR BİLDİRGESİ

Vaccinez vous !!!
COMMENT ENCOURAGER
ET ÉVENTUELLEMENT
RÉFLÉCHIR À LA
VACCINATION
OBLIGATOIRE AU SEIN DE
L'UNION EUROPÉENNE ?
**Voici, les vrais
fascistes !**

Le passe sanitaire, vaccinal,
C'est l'émergence du **fascisme
bourgeois ordinaire**
annonçant le nouvel ordre mondial
**LA FRANCE
EN DÉCLIN**

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte insan ve bilgi hareketliliğinin yoğunlaşması insan haklarının önemini gün geçtikçe arttırmaktadır. Çünkü birlikte yaşamın nasıl olacağını yönetmek zorunda olan devletlerin tutumu muhtelif ihlaller doğurmaktadır. Bu süreçten rahatsız olan devletler için ise insan hakları ihlalleri sistematik bir hale gelmiş durumdadır. Hukuksal, siyasal ve kültürel zemin insan hakları ihlallerinin önüne geçmek yerine, bu ihlalleri destekleyebilmektedir. Bu sebeple günümüzde insan hakları ihlallerini dillendirmek ve ifşa etmek tarihte hiç olmadığı kadar önem arz etmektedir. Bu çalışma söz konusu öneme binaen Fransa'daki insan hakları ihlallerine dair bir rapor olmayı hedeflemektedir.

Fransa'da Hak ve Özgürlükler: 2021 yılı Değerlendirme Raporu geçtiğimiz yılda Fransa'da Müslüman ve Türklere yönelik hak ve özgürlük ihlallerinin değerlendirmesini yapmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda *Necmettin Erbakan Üniversitesi Erol Güngör Göç ve Diaspora Araştırma Merkezi* bünyesinde Fransa'nın hak ve özgürlükler noktasındaki yerini anlamaya yönelik hukuksal durumu araştırılmıştır. Sonrasında Fransızca ve İngilizce basından hak ve özgürlük ihlallerine yönelik taramalar gerçekleştirilmesi suretiyle rapor kaleme alınmıştır. Her bir haberin güvenilirliği ve geçerliliği için kaynak taraması ve doğrulama yöntemleri uygulanmıştır.

Gerçekleşen tek bir hak ve özgürlük ihlali ile yüzlercesinin arasında niteliksel olarak hiç bir fark bulunmamaktadır. Her bir kişinin hayatı ve uğradığı ayrımcılık herhangi bir rakam gözetmeksizin önemlidir ve zikredilmeye değerdir. Bu çalışma böyle bir perspektiften hareketle gerçekleştirmiştir. Bunun yanı sıra Fransa'daki ayrımcılık, hak ve özgürlük ihlallerinin izleğini takip edebilmek adına tek tek vakalar derlenmeye çalışılmış ve yorumlanmıştır. Bu sebeple rakamların öneminden ziyade Fransa'da ayrımcılık ve ihlallerin gerçekleşebilecek siyasi, sosyolojik ve hukuksal zeminin var oluşu bu raporun ilgi alanına girmektedir.

Fransa özelinde ve bütün ülkelerde hak ve özgürlük ihlallerini raporlayabilmek oldukça kıymetlidir. Bu raporlar her ülkenin siyasi, kültürel ve hukuki karnesi niteliğindedir. Bilim alanının içinden üretilmiş olan raporların bu karne suretiyle ülkelerin insanca yaşama noktasındaki pozisyonlarının tespiti özgürlük, eşitlik ve adalet içinde yaşama noktasında siyaset yapıcılara çağrı niteliğindedir.

Araştırmanın Yöntemi

- ➔ Raporlama çalışması 2021 yılı boyunca Fransızca, İngilizce ve Türkçe basında çıkan ayrımcılık, nefret söylemi, ifade özgürlüğü kısıtlanması ve şiddet haberlerinin taranması suretiyle gerçekleştirilmiştir.
- ➔ Bu raporlama Fransa’da yaşanan Müslüman karşıtı eylemleri ve ayrımcılık suçlarını bütünüyle ele almayı amaçlamamaktadır. Bu sebeple burada taranan haberlerden çok daha fazlasını bulmak mümkündür.
- ➔ Çalışma niceliksel olarak yaşanan eylemleri listelemeyi amaçlamamaktadır. Olabildiğince ulaşılabilen haberlerin niteliksel boyutunu ortaya koymayı hedeflemektedir.
- ➔ Toplamda ulusal ve uluslararası 60 basın kaynağı taranmıştır. Her bir haber doğrulanmıştır. Bu doğrultuda aynı haberler birden fazla kaynakla teyit edilmiştir.
- ➔ Raporlamada telif haklarına riayet edilmiştir. Bu sebeple haberlerle ilgili görsel kullanılmamaya özen gösterilmiştir.
- ➔ Rapor yazımında ayrımcılık, ifade özgürlüğü ve nefret söylemi, şiddet ve nefret suçları kavramları hukuksal, siyasal ve sosyolojik olarak merkeze alınmıştır.
- ➔ Taranan haberlerin kategorileri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Veri Havuzuna Alınan Olayların Kategorilendirilmesi

Kötü Muamele ve İşkence Yasağı	1
Damgalama	1
Eğitim	1
Dernek Kapatma	2
İrkçilik / Ayrımcılık Yasağı	4
Din ve Vicdan Özgürlüğü	5
Cami Kapatma	6
Dernekler (Merkez-Oluşum-Mülk-İşletme-Dış Temsilcilik) Saldırı	9
Kurumsal Ayrımcılık	14
Cami Saldırıları	14
Aşağılama ve Nefret Söylemi	19
İslamcılık ve Radikalleşmeyle Mücadele	19
Tehdit, Şiddet ve Şahsa Saldırı	20
Toplam	115

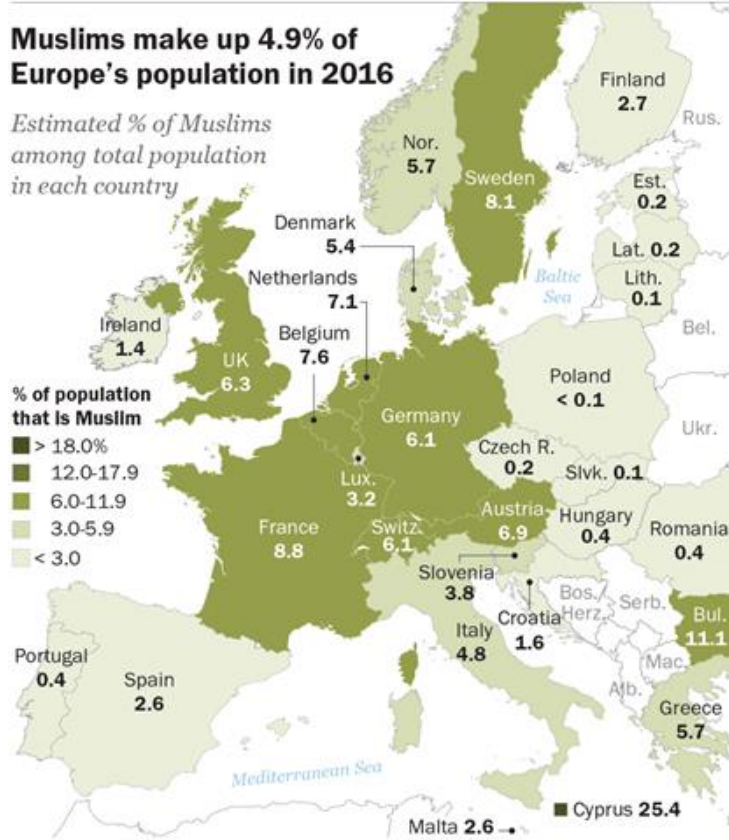
Haberlerin tarandığı basın kaynakları listesi aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2: Veri Havuzuna Alınan Olaylarda Kullanılan Haber Servisleri

Fransa ve Uluslararası Haber Servisleri	Türk/Türkçe Haber Servisleri
actu.fr	aa.com.tr
algerie360.com	amerikaninsesi.com.tr
alnas.fr	arti33.com
bbc.com	basnews.com/tr/
bfmtv.com	camihaber.com
charentelibre.fr	ensonhaber.com
cnews.fr	f5haber.com
conseil-etat.fr	fransapostası.fr
elysee.fr	haberturk.com
euronews.com	indyturk.com
eurol.fr	londragazete.com
fr.aleteia.org	medyaparis.com
fr24news.com	milliyet.com.tr
france3regions.fr	ntv.com.tr
francebleu.fr	perspektif.eu
francetvinfo.fr	sözcü.com.tr
hrw.org/fr/	t24.com
info.dijon.com	tr.euronews.com
la-croix.com	tr.sputniknews.com
ladepeche.fr	trthaber.com
lagazettedescommunes.com	uyghurcongress.org
lecourrierdelatlas.com	yenişafak.com.tr
ledauphine.com	
lefigaro.com	
lemonde.fr	
leparisien.fr	
lepoint.fr	
lexpress.fr	
liberation.fr	
linfo.re/france/	
medyaturk.info.fr	
nouvelobs.com	
ouest-france.fr	
petitbleu.fr	
puplicsenat.fr	
rtl.fr	
saphirnews.com	
valeursactuelles.com	

Avrupa'da Müslüman Varlığı

Günümüzde 26 milyona yaklaşan sayısı ile Avrupa nüfusunun yaklaşık %5'ini Müslümanlar oluşturmaktadır. Bu oran gün geçtikçe artmaktadır. Avrupa devletleri sözcüğü artışla farklılaşan dini, kültürel ve etnik aidiyetlerle birlikte yaşamının hukuksal, kültürel ve siyasal yollarının arayışındadır. Bu durum zaman zaman farklı etnik ve dini kimliklere yönelik ayrımcılıklara, kin ve nefret suçlarına neden olabilmektedir.

	Estimated size of Muslim population in 2016	% of population that is Muslim
REGION	25,770,000	4.9%
France	5,720,000	8.8
Germany	4,950,000	6.1
United Kingdom	4,130,000	6.3
Italy	2,870,000	4.8
Netherlands	1,210,000	7.1
Spain	1,180,000	2.6

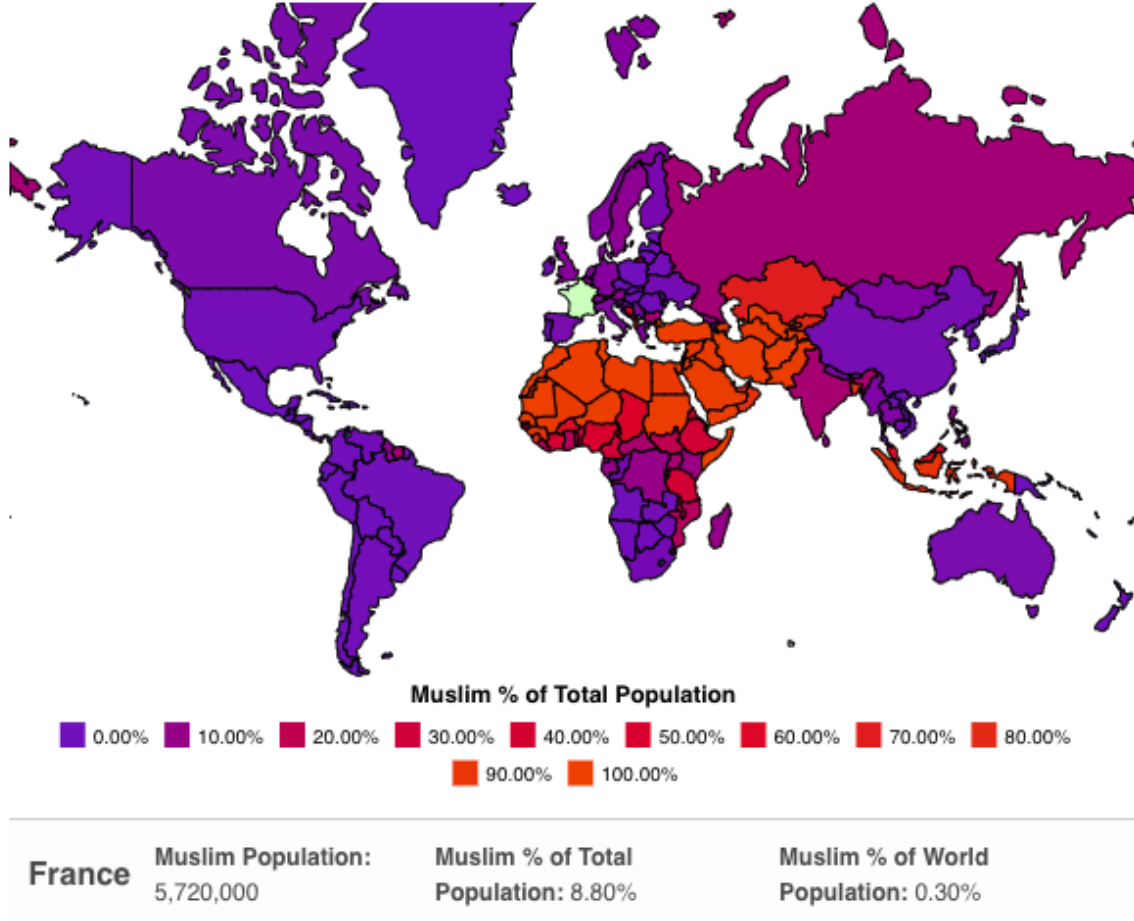
Note: Europe is defined here as the 28 nations of the EU plus Norway and Switzerland. "Estimated size of Muslim population in 2016" column lists only countries with at least 1 million Muslims. Estimates do not include those asylum seekers who are not expected to gain legal status to remain in Europe, including roughly 320,000 Muslims in Germany and 140,000 Muslims in France. Source: Pew Research Center estimates. See Methodology for details. "Europe's Growing Muslim Population"

PEW RESEARCH CENTER

Grafik 1 – Avrupa'da Müslüman Varlığı

Fransa'da 1872 yılına ait yasa etnik ve dini gruplara ait verilerin toplanmasını yasaklamaktadır. PEW Araştırma Merkezinin bugüne dek sunduğu 2016 yılına ait en güncel verilere göre Avrupa ülkeleri arasında en çok sayıda Müslüman Fransa'da yaşamaktadır. Veriler 6 milyona yakın Müslümanın yaşadığı Fransa'da nüfusun yaklaşık %9'unu Müslümanlar oluşturmaktadır.

Grafik-2 – Fransa'da Müslüman Varlığı

Fransa'da cami sayılarına ilişkin en güncel verilerin ait olduğu 2015 yılında, ülkede yaklaşık 2400 cami bulunmaktadır. Bu camilerin 1800'ü mescit olarak ifade edilebilecek büyüklüktedir.

Les musulmans en France

Part de la population se déclarant de confession musulmane

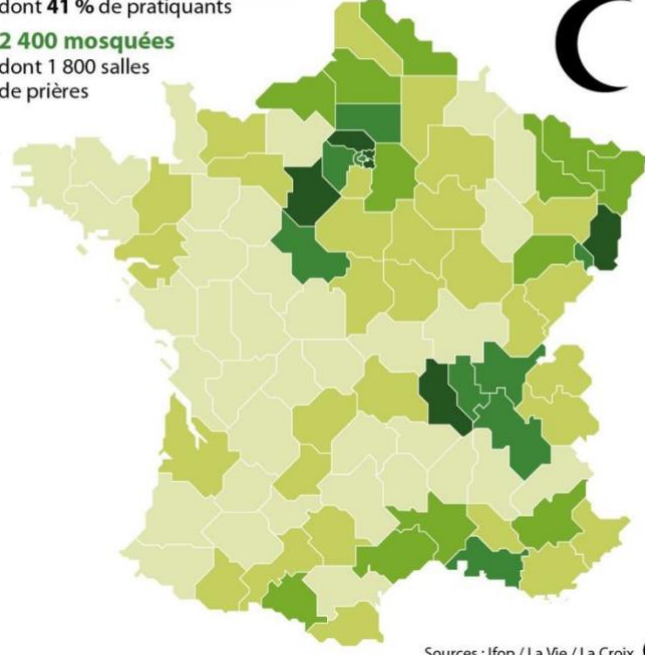
■ plus de 6 % ■ de 4 à 6 % ■ de 3 à 4 % ■ de 1 à 3 % ■ moins de 1 %

Environ **7 % de la population**

dont **41 % de pratiquants**

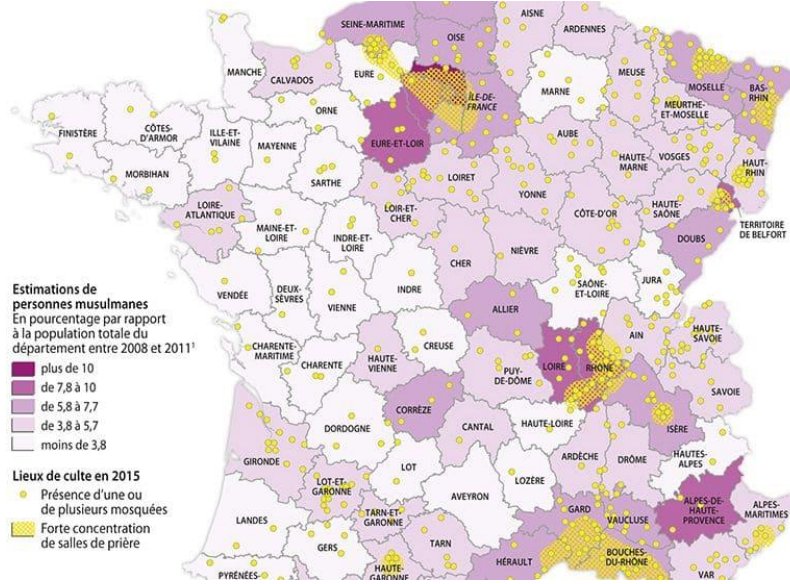
2 400 mosquées

dont 1 800 salles
de prières

Sources : Ifop / La Vie / La Croix

Ayrıca Fransa'da Müslümanlara ait ibadethanelerin; Cami ve Mescitlerin ülke genelinde bölgesel dağılımını gösteren harita aşağıda sunulmuştur.

Kaynak: <https://www.aren24.news/2016/11/01/musulmans-de-france-islam-republique/>

FRANSA'DA AYRIMCILIK, HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN GENEL ÇERÇEVESİ

Fransa, insan hakları fikrinin gelişimde merkezi bir öneme sahiptir. Fransız İhtilali ile birlikte bütün dünyaya yayılan özgürlük, eşitlik ve adalet fikri insan hakları anlayışının temeli olmuştur. Fakat bu durum Fransa'nın insan hakları konusunda gelişmiş bir sisteme sahip olduğu anlamına gelmemektedir. En azından bu çalışma ile yapılan raporlama Fransa'nın insan hakları ihlalleri noktasında birçok dünya ve özellikle Avrupa ülkeleri arasında yeterince gelişmemiş bir pozisyonda olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun ayrıntılarına geçmeden önce Fransa'nın insan hakları ihlalleri noktasında mevcut hukuksal ve siyasal durumuna dair birkaç hususun altını çizmek gerekmektedir.

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron 25 Ekim 2020 tarihinde, Twitter aracılığı ile Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a verdiği cevapta "Özgürlük, onu besliyoruz; eşitliği garanti ediyoruz, kardeşliği, yoğunlukla yaşıyoruz. Hiçbir şey bizi asla geri çeviremez" (URL 1) ifadeleriyle 1789 Fransız ihtilalinden itibaren anayasaya giren özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ilkelerine vurgu yapmıştır. Fransa anayasasında ise etnik köken, ırk veya din ayrımı yapmaksızın tüm vatandaşların kanun önünde eşitliği vurgulanırken tüm inançlara saygının altı çizilmektedir. Tarihte özgürlük, eşitlik ve kardeşlik sloganı için verilen mücadele Fransa'yı insan hakları ve özgürlükler alanında öncü konuma getirmektedir. Ancak Fransa son dönemlerde yaşanan hak ihlalleri ile gündeme gelmektedir. Son yıllarda yaşanan gelişmeler Fransa'nın insan hakları alanında tarih boyunca elde ettiği mücadeleyi ve güvenilirliği tartışmaya açmaktadır.

Fransa için insan hakları, Fransız İhtilali ile birlikte gündeme gelse, günümüze kadar birçok değişime ve gelişime uğramıştır. Fransa'da, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar, yalnızca birinci kuşak ilkeler olarak bilinen ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğü olan "hak-özgürlükler" tamamen yasal olarak tanınmıştır. İkinci kuşak hakların, "talep hakları" (droits créances), özellikle sağlık hakkının tasdik edilmesiyle birlikte tanınması ancak 27 Ekim 1946 tarihli Anayasa'nın önsözünde mümkün olmuştur. Ardından barınma hakkı ile ilgili ciddi adımlar atılmıştır. Barınma hakkının tanınması, her kişi için bir çatının sağlanması ve bu bağlamda kamu otoritelerini yeterli bir politika uygulamaya zorlamak için mücadelenin ardından Anayasa Konseyi 19 Ocak 1995 tarihli kararında, herkesin yeterli konut sahibi olma olasılığının anayasal değerlerin bir hedefi olduğunu kabul etmiştir. Günümüzde insanlığın gelecek nesillere karşı sorumluluğunu temel alan, örneğin, kirlilikten arınmış sağlıklı bir çevre hakkı olan yeni bir hak türü gelişmektedir (URL 2). Ancak Fransa'nın insan hakları konusunda donanımlı kanunlara sahip olması insan haklarının güvence altına alındığı bir ülke olduğu anlamını taşımamaktadır. Son dönemlerde Fransa, hayata geçirdiği yasalar, uygulamaya koyduğu politikalarından dolayı hak ihlalleri ile gündeme gelmektedir.

Fransa'da insan hakları ihlalleri çeşitli alanlarda ortaya çıkmaktadır. Yabancı düşmanlığı ve ırkçı söylemler, önyargı ve kalıplaşmış düşünceler, küçümseme ve aşağılamalara dayalı gayri meşru ve hukuka aykırı kriterler temelinde muamele farklılığı yaşanmaktadır. Ayrımcılık konusunda yaşanan muamele farklılığından dolayı ulusal ve uluslararası arenada Fransa'ya

teпки gösterilmektedir. Farklı ve eşitsiz muamele, ayrımcılığa uğrayanlarda öfke, üzüntü, depresyon ve travmayla birlikte yıpranmış / zedelenmiş (meurtrie) kimliklerin oluşmasına sebebiyet verdiği gibi intihar vakalarını da artırmaktadır. Bu bağlamda, azınlık gruplarına mensup çok sayıda Fransız, özellikle Müslümanlar, bu boğucu atmosferden korunmak için ülkeyi terk etmektedir. Irkçılık olsa bile Kanada, İngiltere veya Amerika Birleşik Devletleri'nde, Fransa ile karşılaştırıldığında, hayatlarını devam ettirmelerinin daha kolay olduğunu ve gündelik hayatlarında baskıyı daha az hissettikleri için göç etmiş Fransızlar da bulunmaktadır (URL 3). Bu durum Fransa'da yaşayan farklı dini ve etnik gruba ait azınlıkların, özellikle de Müslümanların gündelik hayatta karşılaştıkları sorunları ve zorlukların boyutunu ortaya koymaktadır.

Bu vesile ile Fransa'da ayrımcılığın, birlikte yaşam ilkesine bir tehdit oluşturduğu Nefret söyleminin kamusal tartışmalarda önemsizleştirilmesiyle mücadeleyi amaçlayan çözüm hareketi başlıklı 9 Kasım 2021 tarihli meclis oturumunda (URL 4) dile getirilmiştir:

İrksal farklılaşmaya dayalı herhangi bir üstünlük doktrini bilimsel olarak yanlış, ahlaki olarak yanlış ve sosyal olarak adaletsiz ve tehlikelidir... ırk, renk veya etnik köken, milletler arasındaki dostane ve barışçıl ilişkilerin önünde bir engeldir ve halklar arasındaki barış ve güvenliğin yanı sıra aynı Devlet içinde insanların uyumlu bir şekilde bir arada yaşamasını bozması muhtemeldir ifadesini kapsayan 1965 tarihli Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin önsözü hatırlatılmaktadır. Fransa'da sosyal ağlarda, medyada ve kamuoyu önünde yapılan tartışmalarda, şiddete ilişkin ayrımcı ve ırkçı söylemin gelişiminin tehlikeli boyutuna dikkat çekilmektedir. Her yıl yayınlanan ulusal ve uluslararası insan hakları raporlarında Fransa detayı dikkat çekmektedir.

Fransa'nın 2020 yılı hak ve özgürlükler karnesi çok parlak olmamıştır. *Human Rights Watch* yayımladığı raporda; polisin orantısız güç kullanması, azınlık grupları ve özellikle gençleri hedef alan kimlik kontrolleri, refakatsiz göçmen çocuklara uygun bakım ve hizmetlerin sağlanamaması, göçmen ve sığınmacıların insanlık dışı ve aşağılayıcı yaşam koşullarının yanı sıra taciz ve polis tacizine maruz kalmaları ve etnik, dini, azınlıklara yönelik taciz ve saldırı vakalarının yüksek olması öne çıkan başlıklar olmuştur (URL 5). Aynı şekilde benzer noktalar da *Amnesty International* tarafından dile getirilmektedir. 2020 yılında Fransa'da yaşanan olayların polisin orantısız güç kullanımı, göçmen ve sığınmacı hak ihlalleri, insan hakları savunucularının taciz ve cezai suçlamalara maruz kalmaları, radikalleşme ve terörle mücadelede ortaya çıkan insan hak ihlalleri, güvenlik güçlerinin ırkçı tutumları olarak belirtilmiştir (URL 6).

Hak ve özgürlük ihlalleri yaş, cinsiyet, engel, cinsel tercih gibi konularda ortaya çıksa da en çok etnik ve dini kökenden dolayı yaşandığı belirtilmektedir. “Farklı” veya “yabancı” olarak algılanan kişiler önyargı, nefret, şiddet ve ayrımcılıkla karşılaşmaktadırlar. Fransa'nın geneline bakıldığında ırkçılığı, ayrımcılığı, nefret söylem ve suçları en yoğun hissedenlerin Müslüman nüfus olduğu iddia edilmektedir. Fransa için İslam dini tehlikelerin dini, Müslümanlar da kamusal ve profesyonel alanda uygulama ve davranışlarının artan görünürlüğünden dolayı tehdit oluşturdukları ifade edilmektedir. Birkaç yıldır, Fransız nüfusunun büyüyen bir bölümünde İslam ve Müslümanlardan duyulan korku istikrarlı bir

şekilde yükselişe geçmiştir. İFOP'un (Institut D'études Opinion Et Marketing En France Et À L'international) Kasım 2019 yılında yaptığı araştırmada:

Fransa'da yaşayan Müslümanların:

- %42'si, yaşamları boyunca dinleriyle bağlantılı olarak en az bir tür ayrımcılığa maruz kaldığını,
- %32'si son beş yılda en az bir sorun yaşadığını
- %40'ı son beş yılda ırkçı davranışlara maruz kaldıklarını söylemektedir.

Bu oranlar nüfusun geri kalanına göre (%17) iki kat daha yüksek. Aynı zamanda eğitim seviyesi arttıkça ayrımcılığa uğrama oranı da (%39) artmaktadır. Müslüman kadınların (%46), erkeklere (%38) göre, ayrımcılığa uğrama oranı da yüksek olurken başörtülü Müslüman kadınların (%60) da başörtü takmayanlarla (%44) karşılaştırıldıklarında daha çok ayrımcılığa uğradıkları belirtilmektedir (URL 7).

Öte yandan Fransa, 2021-2023 dönemi için, *Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi*'ne seçilmiştir. Ancak bu gelişme tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Hukukçu De Frouville'e (2020) göre: "Fransa hem ülke içinde hem de ülke dışında insan hakları konusunda tutarlı bir söylemin taşıyıcısı olamamıştır. Fransa, tarihinde hiçbir zaman eylemleri ile kendisini "insan haklarının anavatanı" olarak sunma arzusu arasında mükemmel bir tutarlılık kuramamıştır". Bu tutarlılığın oluşmasında en büyük engel olarak laiklik uygulamaları dile getirilmektedir. Laiklik, resmî kurumların eşitsizlikler ve ayrımcılık niteliği taşıyan uygulamalarına kaynaklık yapmaktadır. Ekim 1958 tarihli Anayasa'nın 1. maddesinde: "Fransa, bölünmez, laik, demokratik ve sosyal bir Cumhuriyettir. Köken, ırk veya din ayrımı yapmaksızın tüm vatandaşların kanun önünde eşitliğini sağlar. Tüm inançlara saygı duyar". Böylelikle ayrımcılık yapmamanın laiklik ilkesini tamamlamakta, laikliğin kurucu unsuru gibi görünmektedir (Redor-Fichot, 2005: 87). 2000'li yıllardan sonra ister yasal düzenlemelerin kendisi olsun ister de bu çerçevede yapılan tartışmalar olsun laiklik siyasallaştırılarak gündeme getirilmektedir. Bu noktada laikliğin ayrımcılığa neden olan uygulamaları çok dile getirilmemektedir. Örneğin laiklik adına dini simge olarak kabul edilen başörtüsünün okullarda yasaklanması ve okulların dini görünürlüğe tamamen kapatıldığı bir "kutsal alana" dönüştürülmesi söz konusu olmuştur (Amiriaux, 2009; Lorcerie, 2005). Fransız laikliği, tarafsızlık ilkesi doğrultusunda ayrımcılığı ortadan kaldırması gerekirken ayrımcılığın kaynağını oluşturmaktadır. Fransa'da laiklik tartışmaları, bir tarafta eşitsizliği, islamofobiyi ve ırkçılığı kuvvetlendirdiği, diğer tarafta demokrasi ve özgürlüklerin garantörü olduğunu iddia edenler arasında yapılmaktadır.

Bir inkâr aşamasından sonra Fransa'da ayrımcılığa karşı mücadelenin tarihi, 1998'de Fransız devleti istihdamda ırk ayrımcılığını bir kamu sorunu olarak kabul etmesiyle başlamıştır. Fransa, Avrupa Birliği'nin etkisi altında, ayrımcılığa karşı mücadele etmeyi amaçlayan yasal ve siyasi bir "cephanelik" geliştirmiştir: 16 Kasım 2001 tarihli yasa, departman komisyonlarının kurulması kararlaştırıldı. Bu komisyonlar:

- *Vatandaşlığa Erişim Departmanı Komisyonu (CODAC)*,
- *Fırsat Eşitliği ve Vatandaşlığı Geliştirme Komisyonu (COPEC)*,

- *Çalışma Grubu ve Ayrımcılıkla Mücadele (GELD)*,
- *Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik için Yüksek Otorite (HALDE)*

Bu komisyonlar, ırkçılık karşıtlığını (artık bir ideolojiye karşı değil, pratiklere karşı savaşmak başka bir deyişle nüfusun uyumuna yardım etmektense, onları dışlayan mekanizmalarla savaşmak) kıran yeni bir kamusal eylem çerçevesinin oluşumuna katkıda bulunuyor. 2001 yılında bu paradigma değişiminin simgesi olarak göçmen işçiler ve aileleri için *Sosyal Eylem Fonu (FASTİF)*, *Sosyal Eylem, Entegrasyon ve Ayrımcılıkla Mücadele Fonu (FASİLD)*'e dönüştürülmüştür. Bu gelişmelerle birlikte laikliğin siyasallaşmasına yapılan vurgunun daha da kuvvetlendiği görülmektedir. 1989'dan sonra ve özellikle Creil'deki ilk "tesettür olayı"ndan bu yana Fransa'da İslam'ın yeri tartışılmaktadır. 2002'de iktidarda olan sağ İslam'ı laiklik için bir tehdit olarak yorumlamaktadır. Bu doğrultuda 2003 yılında *Fransız İslam Konseyi (CFCM)* Nicolas Sarkozy tarafından kamu yetkilileriyle diyalog kurabilecek bir "Fransa İslamı"nın yapılandırılması amacıyla kurulması; François Baroin'in İslamcılık ve komüniterizmin yükselişi karşısında daha kısıtlayıcı bir laiklik çağrısı yaptığı Yeni Bir Laicité İçin başlıklı raporunun yayınlanması ve dini sembollerini yasaklayan 15 Mart 2004 tarihli yasanın hayata geçirilmesine yol açacak Cumhurbaşkanı Jacques Chirac tarafından "laiklik ilkesinin Cumhuriyet'te uygulanmasına" ilişkin bir düşünce komisyonunun kurulması kararlaştırılmıştır. Cumhuriyet değerlerine bir saldırı olarak yorumlanan Ocak 2015 saldırıları, kamu otoritelerinin laiklik ilkesine vurgusunu yoğunlaştırmıştır. Bu bağlamda laikliğin öncelikli olduğu okullarda Cumhuriyet değerlerinin öğretilmesi ve yaşatılması için büyük seferberlik başlatılmıştır. 6 Mart'ta ilk Bakanlıklar Arası Eşitlik ve Vatandaşlık Komitesi (Ciec), "Cumhuriyetin Değerleri ve Laiklik" başlıklı geniş bir ulusal eğitim planı da dahil olmak üzere laikliği teşvik etmeye yönelik bir dizi önlem açıklamıştır (Hatton, 2019: 49-50, 52). Laiklik, tıpkı içinde dolanıp boğulduğu Gordian düğümü kadar Fransız siyasi tartışmasının alfa ve omegası haline gelmiş görünmektedir (URL 8).

Yaklaşık 20 yıl sonra laikliğin siyasallaştırılmasına devam edilmektedir. Macron'un çıkmasında öncülük ettiği ve "laikliği güçlendirmeyi ve Cumhuriyet ilkelerine saygıyı pekiştirmeyi amaçlayan yasa" olarak da ifade edilen ayrımcılık yasasının temelini de laiklik oluşturmaktadır. Laiklik ilkesiyle birlikte cumhuriyet değerleri ve ilkeleri de hatırlatılmaktadır. Temmuz 2021 tarihinde kanunlaşan ayrımcılık yasasının Müslümanların hak ve özgürlüklerinin kısıtlayıcı olduğu dile getirilmektedir. Spordan derneklere, dil kursundan ibadethane açmaya kadar Müslümanların sosyal hayatlarının her alanında hareket alanlarını sınırlandırmak için tasarlanan "ayrılıkçılığa" karşı yasa, Fransa'da bu azınlığın hak ve özgürlüklerine açık bir saldırı teşkil ettiği iddia edilmektedir (URL 9). 2020 yılında Hakların Savunucusunun başına seçilen Claire Hédon, sendikalar ve din temsilcileri için dengesiz ve baskıcı olarak kabul edilen metnin içeriğinin endişe verici olduğunun altını çizmiştir (URL 10). Henüz tartışma ve yasalaşma aşamasındayken, Avrupa Komisyonu da benzer içerikli kaygıları dile getirmiştir: "Bizler, hak ve değerleri, sivil özgürlükleri ve hukukun üstünlüğünü savunan, her türlü ayrımcılığa karşı mücadele eden sivil toplum kuruluşları, Fransızların ayrılıkçılık yasa tasarısıyla ilgili endişelerimizi açıklıyoruz. Dernekler, *Fransız Ulusal İnsan Hakları Danışma Komisyonu* ve Avrupa kuruluşları dahil olmak üzere Fransa'daki birçok sivil aktör, tasarı ve bunun sivil haklar ve özgürlükler

üzerindeki potansiyel etkileri hakkında büyük endişelerini dile getirmektedir. Hükümetin kararname ile çıkaracağı ve idari makamlara kamu fonlarını geri çekme hakkı ve yargının sınırlı bir rolü ile genişletilmiş feshetme imkânları verecek olan cumhuriyet angajman “sözleşme”si endişe edilen hükümler arasında yer alıyor. Ayrıca, yurt dışından sağlanan tüm fonlar üzerinde kontroller getirilecek ve bu da bundan yararlanan tüm sivil kuruluşlar üzerinde olumsuz bir varsayım oluşturacaktır. Kanunda yer alan hükümler:

- Örgütlenme özgürlüğü (AB Temel Haklar Sözleşmesi- CFR Madde 12),
- İfade özgürlüğü (CFR Madde 11)
- Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü (CFR Madde 10)
- Ayrıca ayrımcılık yapmama hakkının ihlali (CFR Madde 21) üzerinde orantısız kısıtlamalara yol açabilecektir. Şu anda hazırlanan tasarının etnik kökenlere, Müslüman nüfusa veya Müslüman olarak kabul edilenlere dayalı grupları ve bunların haklarını savunan dernekleri etkileyeceğinden endişe duyulmaktadır” (Ligue des droits de l’homme, URL 11). Ayrımcılık yasasını, insan hakları çerçevesinden değerlendiren ulusal ve uluslararası oluşumlar şimdiye kadar bu bağlamda elde edilen kazançların ciddi anlamda zedeleneceğine dikkat çekmektedirler. Yasanın kabul edilmesiyle başlayan süreçte Fransa’nın hak ve özgürlükler konusunda ulusal olduğu kadar uluslararası platformlarda şiddetli eleştirilere maruz kaldığı bir yıl olmuştur.

Öte yandan 2020 yılı hak ve özgürlükler raporları ağırlıklı olarak, birçok Avrupa ülkesi örneğinde olduğu gibi, Fransa’da da Covid-19’ın yayılmasını engellemek amaçlı uygulamaları gündeme getirmiştir. Haklar Savunucusu’nun 2020 yılı raporunda özellikle pandemi sürecine vurgu yapıldığı görülmektedir. Covid-19 süreciyle birlikte Fransa’nın virüsün yayılmasını önlemede aldığı tedbirler insan hakları açısından olumsuz değerlendirilmiştir. Fransa’nın uygulamalarının insan hakları ihlallerine yol açtığı dile getirilmektedir. Covid sürecinde kamu hizmetleri talep ve şikayetlerinde %75 bir artış; ayrımcılıkla mücadele ve eşitsizlik konusunda %15’lik bir artış; güvenlik güçlerine yönelik ise %75 bir artış aldığı ifade edilmektedir. Resmi olan bu verilere bakıldığında Fransa’nın hak ve özgürlükler noktasında pandemi sürecini iyi yönetemediğini göstermektedir (URL 12).

KANUNLAR VE YASAL DÜZENLEMELER

2021 yılında çıkarılan yasalara bakıldığında Avrupa Birliği, 22 Mart 2021 Pazartesi tarih ve 2021-302 Sayılı Kanun Fransız Cumhuriyeti Hükümeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki iade anlaşmasının onaylanmasına yetki veren gibi eski sömürge ülkeleri veya diğer ülkelerle yapılan çok sayıda yasa dikkat çekmektedir. Çevre ve doğal afetlerle ilgili 5 yasa, genel olarak sağlıkla ilgili 5 yasa, finans sektörü ile ilgili 8 yasa, kültürel miras ve değerler ile ilgili 2 yasa, eğitim ile ilgili 2 yasa, güvenlik ile ilgili 2 yasa ve hayvan hakları ile ilgili 1 yasa çıkarılmıştır. Hak ve özgürlükler konusunda da çeşitli kanunların çıkarıldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları:

- 8 Nisan 2021 Perşembe tarihli gözaltında haysiyete saygı hakkının güvence altına alınmasını amaçlayan 2021-403 sayılı kanun
- 21 Nisan 2021 Çarşamba tarihli çocukları cinsel suçlardan ve ensestten korumayı amaçlayan 2021-478 sayılı kanun
- Derneklerin nakit akışını iyileştirmeyi amaçlayan 1 Temmuz 2021 Perşembe tarihli 2021-875 sayılı kanun
- Sağlık durumundan dolayı belirli mesleklere erişim üzerindeki kısıtlamalara ilişkin 6 Aralık 2021 Pazartesi tarihli 2021-1575 sayılı kanun
- Ekonomik ve mesleki eşitliği hızlandırmayı amaçlayan 24 Aralık 2021 Cuma tarihli 2021-1774 sayılı kanun
- Dayanışma geliştirme ve küresel eşitsizliklerle mücadele ile ilgili 4 Ağustos 2021 tarihli 2021-1031 sayılı kanun
- Özgürlükleri koruyan küresel güvenlik için 25 Mayıs 2021 Salı tarihli 2021-646 nolu yasa

Ancak 2021'ye bu anlamda damgasını vuran 2021-1109 sayılı "Cumhuriyet İlkelerine Saygıyı Teyit Yasası" olarak bilinen ayrılıkçılık yasası ve Covid-19 çerçevesinde çıkarılan yasalar dikkat çekmektedir. Pandemi ile ilgili:

- 15 Şubat 2021 tarihli olağanüstü hâl durumunu uzatan 2021-160 sayılı kanun
- Sağlık krizinin yönetimine ilişkin 5 Ağustos 2021 tarihli 2021-1040 sayılı kanun
- 10 Kasım 2021 Çarşamba tarihli çeşitli sağlık teyakkuz hükümlerini belirleyen 2021-1465 sayılı kanun
- Covid-19 salgınıyla mücadele için 23 Mart 2020 tarihli 2020-290 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesi temelinde alınan çeşitli yönetmelikleri onaylayan 23 Şubat 2021 tarihlik 2021-195 sayılı Kanun

2021'in ilk yarısı, üç organik yasa ve meclislerin yönetmeliklerini değiştiren iki karar hakkında Anayasa Konseyi'ne yapılan birkaç yasal başvuruyla dikkat çekmektedir (URL 13).

Fransa'da Hak ve Özgürlüklerin Kuvvetlendirilmesi

Cumhuriyet Arabulucusu (Médiateur de la République), *Çocukların Savunucusu* (Défenseur des enfants), *Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Yüksek Kurumu* (Haute Autorité de Lutte contre les Discriminations et pour l'Égalité- HALDE) ve *Ulusal Güvenlik Deontoloji Komisyonu* (Commission Nationale de Déontologie de la Sécurité - CNDS) gibi dört kurumun birleşiminden doğan ve 2008 yılından itibaren anayasada yer alan *Haklar Savunucusu* (Défenseur des droits) 2011 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Devletten tamamen bağımsız bir kurum olan *Haklar Savunucusu* iki misyonla görevlendirildiği iddia edilmektedir:

1. Hak ihlali yaşayanların haklarını savunmak.
2. Herkesin haklara eşit bir şekilde erişimini sağlamak.

Bu doğrultuda ayrımcılığa uğradığını düşünen, güvenlik güçlerinin iyi hal kurallarını (bonne conduite) ihlal ettiğini düşünen, kamu hizmetleriyle iletişim sıkıntısı yaşayan ve çocuk haklarına saygı gösterilmediğini iddia eden birey veya tüzel kişi (bir şirket, bir dernek) doğrudan ve ücretsiz olarak başvuru yapabilmektedir. Kurum ayrımcılık iddiası durumunda kendilerine 3928 numarası veya *antidiscrimination.fr* sitesi üzerinden ulaşılabileceği bilgisini vermektedir (URL 14).

Ayrımcılık Hakkında Vatandaşla İstişare (Consultation citoyenne sur les discriminations): *Hakların Savunucusu*'nun sorumlu olduğu vatandaş danışma / istişaresi Nisan 2021'de Kadın-Erkek Eşitliği, Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliğinden sorumlu Bakan Delege Elisabeth Moreno ve Parlamento ile İlişkiler ve Vatandaş Katılımı'ndan sorumlu bakan delegesi Marc Fesneau tarafından vatandaşın ayrımcılıkla mücadele konusunda hassasiyetini artırmak için başlatılmıştır. Özellikle ayrımcılık konusunda *Hakların Savunucusu*'nun 2020 raporunda kamu yetkililerinin sessizliği ve yetersizliğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda devlet tarafından gündeme getirilen vatandaş istişaresi anlamlı olmaktadır. *Hakların Savunucusu* için *antidiscriminations.fr* sitesine son 3 ayda yapılan şikayetler ve talepler, vatandaş daha fazla bilgilendirme ve destek beklentisi içinde olduğunu göstermektedir. Ayrımcılıkla mücadelede vatandaş boyutunun önemini açıklarken *Haklar Savunucusu*, "Ayrımcılık konusu daha geniş anlamda sosyal grupların özelleştirilmesi sürecini ifade eder: "biz" ve "onlar" arasındaki sembolik bir ayrıma dayalı olarak, klişelere ve somut ve maddi etkileri (ayrımcılık, taciz, saldırganlık, sosyal eşitsizlikler) kapsamaktadır. Ayrımcılığı daha iyi anlamak için, bu temsilleri, teşvik edilen stereotipleri ve bunların etkilerini, toplumumuzu yapılandıran toplu temsiller, sosyal ilişkiler ve sosyo-ekonomik eşitsizliklerin daha geniş bir analizi çerçevesinde, ayrımcılığın sistemsel boyutunu dikkate almak" gerektiğini vurgulamaktadır (URL 15).

Ayrımcılık Yasası

Güvenliğe ilişkin yasa tasarısı, "cumhuriyet ilkelerine saygıyı teyit eden" yasa tasarısının yanı sıra belirli grupların ve STK'ların kapatılması kararı, hükümetin Samuel Paty de dahil olmak üzere son yıllarda meydana gelen saldırılara verdiği yanıtların bir parçası olarak ifade edilmektedir. Hükümet, esas olarak bu tedbirlerin ülkedeki birliği güçlendirmeyi ve dini ayrılıkçılığı sona erdirmeyi amaçlayacak ayrılıkçılık yasasını savunmaktadır (URL 16). 24 Ağustos 2021 tarihinde yasalaşan *Cumhuriyet Değerlerine Saygıyı Güçlendiren Prensipler* olarak da bilinen 103 maddeden oluşan *Ayrımcılık Yasası* 25 Ağustos 2021 tarihinde resmi gazetede yayımlanmıştır ¹.

Cumhurbaşkanı Macron'un 18 Şubat 2020 tarihinde Mulhouse'da yaptığı konuşma bir yıl sonra kabul edilecek yasanın içeriğine dair ipuçları vermektedir. Macron:

Bizim sorunumuz, bir din ya da üyelik adına Cumhuriyet'ten ayrılmak istenildiğinde, dolayısıyla yasalarına artık saygı duyulmadığında ve dolayısıyla Cumhuriyet'te bir arada yaşama ihtimalini tehdit ettiğinde ortaya çıkar. Cumhuriyet'ten ayrılma arzusu, kurallarına artık uymama,

¹ Yasanın tam metni için bkz. https://ec.ccm2.net/droit-finances.commentcamarche.net/download/files/KItNBPrSCI_loiseparatisme-PDF.pdf

inanç ve mensubiyet nedeniyle içine kapanma olarak ifade edilen düşmanımız, yani onlarca yıldır gözlemlediğimiz fenomen olan ayrılıkçılıktır. Bunun anlamı cumhuriyet alanından çıkmak, uzaklaşmaktır. Bu kabul edilemez. Cumhuriyette bir kadınla kadın olduğu için tokalaşmayı reddetmek kabul edilemez. Cumhuriyet'te bir kimsenin sağlık çalışanın kadın olduğu için tedavi olmayı veya öğretinin kadın olması sebebiyle eğitimin reddedilmesi kabul edilemez. Cumhuriyette dini veya inançsal nedenlerle okul eğitimine son verilmesi kabul edilemez. Cumhuriyette evlenmek için bekaret belgesi istenmesi kabul edilemez. Cumhuriyette dini kanunlarının Cumhuriyet kanunlarından üstün olabileceği asla kabul edilmemelidir. Bu kadar basit².

Macron'un öncülüğünü yaptığı yasanın yeni bir gelişme olmadığı, 2003 yılında başkanlığını Bernard Stasi'nin yaptığı komisyonda benzer tespitlerin yapıldığı görülmektedir: “*Toplumun arka mahallelerinde arzu edilenden daha fazla kapanma ve bireysel özgürlüklere yönelik tehdit ve cinsiyet veya kökene dayalı ayrımcılığın gelişmesi, toplumsal sözleşmenin temellerini baltalamaktadır.*” Fransa cumhuriyetinde laiklik ilkesinin uygulanması hakkında oluşturulan komisyonun kamu hizmetleri, okullar ve iş dünyasında laiklik ilkesinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları ele almaktadır.³ Ayrımcılık yasasının geçmişte atılan adımların bir devamı olduğu görülmektedir.

İslamcılıkla (islamisme) mücadele ettiğini iddia eden ancak kanun metninde islamcılık kelimesinin bir kez dahi geçmediği ayrımcılık yasası birçok noktada eleştirilmektedir. Yasanın birçok maddesi özgürlükleri, daha doğrusu ifade özgürlüğünü kısıtladığı belirtilirken yasada Samuel Paty Düzenlemesi olarak bilinen 18 madde kişisel bilgilerin yayılması yoluyla başkalarının tehlikeye atılmasını yasaklamaktadır. 18. Madde, kişisel bilgileri yayararak başkalarını tehlikeye atmaktan üç yıl hapis ve 45.000 avro para cezası veren yeni bir suç oluşturmaktadır. Mağdur reşit değilse veya kamu görevlisi ise bu ceza 5 yıla ve 75.000 Euro para cezasına çıkmaktadır (URL 18). 8 ve 19. maddeler de STK ve derneklerin denetleme ve kapatma süreçlerini takip etmektedir. Ancak cami ve derneklerin nefret, şiddet ve ayrımcılık çağrısı yaptıkları gerekçeleriyle kapatılmaları bu yasanın ayrımcılıkla mücadele etmeyi mi amaçladığı yoksa ayrımcılık üreten bir mekanizma haline mi dönüştüğü konusunda tartışmalar devam etmektedir. Şimdiye kadar yürüttükleri faaliyetlerin yasalara aykırılıktan hiçbir soruşturma veya mahkumiyet almamış insani yardım derneği *BarakaCity*, *Fransa'da İslamofobiye Karşı Kolektif* (CCİF) ve *İslamofobiye Karşı Koordinasyon'un* (CRI) derneklerinin terörizmle işbirliği yaptıkları gerekçesiyle feshedilmesi tepkiyle karşılanmıştır. Bu yasa çerçevesinde ardı ardına gelişen kapatmalar insan hakları savunucuları tarafından “otoriter bir sapma” olarak görülürken 1930’lu ve 1940’lı yıllarda yaşanan olayların yeni bir tezahürü olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca “cihadist ve islamcı” olduğu gerekçesiyle *Nawa* yayınevinin kapatılması ifade özgürlüğü adına özgürce yazma ve basma özgürlüğü

² Konuşmanın tamamı için bkz. (<https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/02/18/protoger-les-libertes-en-luttant-contre-le-separatisme-islamiste-conference-de-presse-du-president-emmanuel-macron-a-mulhouse>)

³ Stasi Komisyonunun ayrıntılı raporu için bkz.

<https://www.viepublique.fr/sites/default/files/rapport/pdf/034000725.pdf>

hakkını ihlal ettiğine de dikkat çekilmektedir (URL 19). Aynı şekilde son yıllarda ve özellikle bu yasanın çıkmasıyla birlikte camiler ve imamlar mercek altına alınmış birçok cami laiklik ve cumhuriyet değerlerine saygılı olmadıkları ve nefret ve şiddet kışkırtıcılığı yaptıkları gerekçesiyle kapatılmıştır. “Cumhuriyetin kanunlarının Tanrı'nın kanunlarından” önce geldiğini teyit eden, Cumhuriyet değerlerine bağlılığı ifade ettiği iddia edilen ve “Fransa İslam'ı Prensipleri Tüzüğü” olarak tanımlanan tüzük ilk olarak *Fransa İslam Konseyi* (CFCM) tarafından imzalanmıştır. Aynı zamanda dernek ve camiler tarafından da imzalanması talep edilmektedir. İmzalamayı reddedenler için kapatma süreci devreye girmektedir.

AYRIMCILIK

Sosyal bir gerçeklik olarak Fransa'da ayrımcılık ulusal ve uluslararası çalışmalar ve platformlarda sıkça dile getirilmektedir. Siyasilerden sivil toplumlara kadar kamuoyunda tartışılmaktadır. Ceza Kanununun 225-1. maddesinde ayrımcılık tanımı yapılmaktadır: “Gerçek kişiler arasında kökeni, cinsiyeti, medeni durumu, hamileliği, fiziksel görünümü, soyadı, sağlık durumu, engeli, genetik özellikleri, örf ve adetleri, cinsel yönelimleri, yaşları, siyasi görüşleri, sendikal faaliyetleri, ve "ait oldukları ya da ait olmadıkları, gerçek ya da varsayılan, belirli bir etnik gruba, ulusa, ırka veya dinden yapılan her türlü ayırım ayrımcılık teşkil eder. Ayrımcılık bir tüzel kişiyi de etkileyebilir”. Fransa'da ayrımcılığı ölçmek için ortaya konulan dört farklı yöntem kullanılmaktadır:

1. Ayrımcılığı deneysel metotla üreten ve Fransa'da son dönemlerde en yaygın bir şekilde kullanılan testing
2. Potansiyel olarak ayrımcılığa uğrayan nüfus ile nüfusun geri kalanı arasındaki farkları, gözlemlenen değişkenleri kontrol ederek tahmin eden bir ölçü
3. Bireylerin beyanlarına dayalı bir önlem
4. Adli veya polis verileriyle tahmin edilen bir ölçüm (Brinbaum, Safi & Simon, 2016: 415).

Son beş yıl içerisinde, diğer Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında birçok çalışma Fransa'da ayrımcılığın yüksek oranlarda seyrettiğini ortaya koymaktadır. 2019'da yapılan bir araştırmada yaklaşık 10 Fransız'dan 8'i ten rengine veya etnik kökene dayalı ayrımcılığın yaygın olduğuna inanırken, bu oran Avrupa'da ortalama 6 oranında kalmaktadır (Carcillo & Valvort, 2021). Almanya, İngiltere, Avustralya, Belçika, Kanada, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan, İtalya, Norveç, Hollanda, İsveç ve İsviçre gibi Avrupa devletleri arasında Fransa, Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Türkiye kökenli insanlara karşı ayrımcılığın en yoğun yaşandığı yer olarak kayıtlara geçmektedir. Aynı şekilde 2012 yılında 27 Avrupa ülkesinde ayrımcılığı ölçen Eurobarometer araştırmasında Fransa, köken ve din temelinde ayrımcılığı “yaygın” olarak nitelendiren kişilerin oranının en yüksek olduğu ülkedir. Kökene dayalı ayrımcılık algısı %76, dine dayalı ayrımcılık algısı ise %66 oranında olduğu ifade edilmektedir. Almanya'da köken ve din temelinde ayrımcılığın yaygın olduğunu dile getirenlerin oranların %51 ve %34 olduğu düşünüldüğünde, Fransa'da ortaya çıkan sonuçların oldukça vahim bir durum teşkil ettiği görülmektedir (Valfort, 2015: 30-31). Etnik kökene dayalı ayrımcılığa maruz kalanların başında göçmen ve göçmen çocukları bulunmaktadır. Ebeveynlerine kıyasla, ayrımcılığa ilişkin konularda ve adaletsiz

uygulamalardan dolayı göçmen kuşakları için bu durum daha görünür olmaktadır (Brinbaum, Safi & Simon, 2016: 440). Göçmenler söz konusu olduğunda etnik kökenle bağlantılı olarak din de ayrımcılığa uğrama sebebi olabilmektedir.

İstihdam alanında karşılaşılan ayrımcılığın tespiti zor da olsa deneysel çalışmalarla ölçülerek ayrımcılık gerçeği su yüzüne çıkartılmaktadır. Bunlardan en öne çıkanı *testing* uygulamasıdır. İlk olarak 1970'da *Racial Discrimination and White Collars Workers in Britain* başlığı ile Jowell et Prescott-Clarke tarafından uygulamaya konulan *testing* Fransa'da 1979'da uygulanmaya başlanmıştır. Paris bölgesinde Ecole des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) bünyesindeki Adaptasyon Bozuklukları Araştırma ve Araştırma Merkezi (CREDA) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Karayip ve metropolitan Fransızlar karşılaştırılmıştır. Bir sonraki, 2004 yılında Adia ile ortaklaşa Jean-François Amadieu'nün yaptığı ve cinsiyet, ulusal köken, ikamet yeri, fiziksel görünüm, yaş ve engellilik gibi altı ayrımcılık kriterinin test edildiği bir çalışma olmuştur (Valfort, 2015). *CV testing*, farklı cinsiyet, din, etnisite gibi farklı kriterleri barındıran hayali isimlerle ancak aynı özellikleri taşıyan CV'lerle gerçek bir işe başvuruda bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle *testing*, sadece bir özellik bakımından farklılık gösteren hayali CV'lerle başvuru yapmayı ve ardından bu başvurulara dönüşleri ölçmektedir. Bu hayali adayların iş görüşmesine çağırılma oranları farklılık gösteriyorsa, belirlenen kriter (din-kültür-etnisite) göre ayrımcılık olduğu sonucuna varılmaktadır.

Avrupa'da istihdam alanında ayrımcılığın envanterini çıkarmak için farklı ülkelerde bu tür çalışmaların yürütülmesinde öncülük eden *Uluslararası Çalışma Örgütü* (Organisation internationale du travail) sayesinde yakın zamanda resmi bir nitelik kazanmıştır. Fransa'da ise 18 Ocak 2006 tarihli fırsat eşitliği yasası, olası ayrımcılığın bir kanıtı olarak *testing'in* yasallaştırılmasını mümkün kılmaktadır. Bu yasallaştırma, 3 Nisan 2006 tarihinden itibaren Ceza Kanunu'nun 225-3-1. maddesinde yer almaktadır. 2000'li yıllardan bu yana, Fransa'da işverenin işe almada ortaya koyduğu ayrımcılığın kanıtı olarak kabul edildiğinden, *testing'in* yasal değeri bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle davalarda, kanun tarafından kabul edilen bir ispat yöntemi değerini taşımaktadır (Berson, 2013; Valvort, 2015: 12). *Testing*, hem akademik hem de kurumsal anlamda istihdamda ayrımcılığı ölçmek için önemli bir araç haline gelmiştir. Ayrımcılığın en çok yaşandığı ve hissedildiği alanlar eğitim ve istihdamdır. Ancak bunların yanında *sistemik ırkçılık* olarak da ifade edilen *kurumsal ırkçılıktan* beslenen *kurumsal ayrımcılık* da Fransa'da önemli bir yer tutmaktadır. eşitlik resmi olarak yasalarda kutsal kabul edilse bile sosyal düzeni yapılandırmaya devam edecek olan, sömürgecilik ve kölelikten kaynaklanan örtülü bir ırkçılık fikri 1967'de aktivistler Kwame Ture ve Charles V. Hamilton tarafından kavramsallaştırılmıştır (URL 20).

Kurumsal ayrımcılık, alt grupların üyelerine kaynakların ve fırsatların sistematik olarak reddedilmesine neden olan kurumlar içindeki önyargılı uygulamalara ve politikaları ifade etmektedir. Bu tür ayrımcılık, bir kurumun yasaları, kurumsal yönergeleri veya gelenekleri tarafından sürdürülür. Doğrudan kurumsal ayrımcılık, baskın ve bağımlı gruplar arasında uzun vadeli çok kuşaklı eşitsizlik kalıplarını kolaylaştırabilen açık kurumsal veya devlet düzeyindeki politikalara atıfta bulunur. Dolaylı kurumsal ayrımcılık, açık bir zarar verme niyeti olmaksızın alt grupları farklı şekillerde etkileyen politika ve uygulamalardan

oluşmaktadır (Cunningham & Light, 2016). Kurumsal ayrımcılıkta en önemli unsur kurumların sergiledikleri ırkçı tutumlardır. Bu noktada kurumsallaşmış ırkçılık söz konusu olmaktadır. Devlet kurumlarının farklı kademelerde karşılaşılan ırkçılık ve polis, asker, jandarma gibi güvenlik güçlerinin ırkçı eğilimleri kurumsallaşmış ayrımcılığın temelini oluşturmaktadır.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE NEFRET SÖYLEMİ

Birçok uluslararası metinlerde yer aldığı gibi ifade özgürlüğü Fransa'da *İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi*'nin 11. maddesinde de yer almaktadır. Fransa'da ifade özgürlüğünün kökleri 1789'a dayanmaktadır. 1789 tarihli *İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesine* göre "*Düşünce ve görüşlerin özgürce iletilmesi en değerli insan haklarından biridir, bu nedenle bu özgürlüğün kanunla belirlenen hallerde kötüye kullanılmasına cevap vermek dışında her vatandaş özgürce konuşabilir, yazabilir, basabilir*". Dar tanımındaki ifade özgürlüğünün yanı sıra, uygulanmasını kolaylaştırmak için başka özgürlükler de eklenmiştir. İfade özgürlüğünün kapsamı geniştir ve diğer özgürlüklerle birleşir. İfade özgürlüğünün uygulanması, özellikle medyaya ve dolayısıyla basına ve internete sunulan özgürlüğe dayanmaktadır. Yayın öncesi izin şartlarını ortadan kaldıran 29 Temmuz 1881 tarihli yasa ile güvence altına alınmıştır. 21 Haziran 2004 tarihli yasa ile yönetilen internet, çok kısa sürede uluslararası iletişime izin verir ve bu nedenle ifade özgürlüğünün güvence altına alınmasında önemli bir unsurdur. Kolektif özgürlükler, ifade özgürlüğünün bir başka doğal sonucudur. Gösterilere ve toplantılara bu nedenle izin verilir ve ifade özgürlüğünü kullanmasına izin verilir. Bu nedenle ifade özgürlüğü, vatandaşların doğrudan Fransa'da kullanabilecekleri bir dizi hakla güvence altına alınmıştır (URL 21). Aynı zamanda ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, Toplantı ve gösteri özgürlüğü ile birlikte değerlendirilmektedir. Ancak *İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesinde* de hatırlatıldığı gibi ifade özgürlüğü demokratik toplumların temel bir ilkesi olmakla birlikte kanunla sınırlandırılmıştır. Bildirgenin 10. maddesinde de "*Hiç kimse inançları nedeniyle, bunlar dini nitelikteki inançlar olsa bile, tedirgin edilmemelidir; meğer ki, bu inançların açıklanması, yasayla kurulan kamu düzenini bozmuş olsun*". Kamu düzeninin korunması ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasını gerektirebilmektedir. Geniş bir yelpazeyi kapsayan kamu düzeni başkalarının mahremiyetini ihlal etme; yasalarla yasaklanan ırksal, etnik veya dini nefrete tahrik gibi girişimlerde bulunma; bir kişinin onurunu veya düşüncesini zedeleyen karalama ve küçük düşürücü ifadeler kullanma; hakaret gibi saldırgan bir dil kullanma gibi durumlarda ifade özgürlüğünün sınırları ortaya çıkmaktadır (URL 22).

Fransa'da ifade özgürlüğü genel olarak mizahla birlikte anılmaktadır. İfade özgürlüğü çerçevesinde Fransa'da mizahın kötüye kullanılan güç ve dinin aşırılıklarıyla alay etme ve eleştirme hakkı bulunmaktadır. Fransa'da yasalar, yayınlara karşı yasal işlem başlatma konusunda tam serbestlik vermektedir. Bir fikir ve bir yazı, bir çizim tarafından hakarete uğramış hissedilirse, kanun yasal işlem yapma olasılığını garanti eder. *Charlie Hebdo*, karikatürleri yayınladığı için değil, çoğu kez hakareten suçlu bulunmuştur. Bu bağlamda Paris Temyiz Mahkemesi tarafından, 2008'de Charlie-Hebdo davasında, ifade özgürlüğünün "yaralayan, şoke eden veya endişelendiren" içerikler için de geçerli olduğu ve Fransa'da tüm

inançlara saygıyla birlikte dinlerin eleştirilebilir olduğu hatırlatılmıştır. Ayrıca karikatürlerin hakaret niteliği taşımadığına ve izin verilen ifade özgürlüğü sınırını aşmadığına karar verilmiştir. Kısacası, kanunun bir dinle dalga geçmeyi yasaklamadığını, fakat bir dine inananlara karşı nefret çağrısında bulunmayı yasakladığı belirtilmiştir (URL 23).

İfade özgürlüğü ve nefret söylemi arasındaki ilişki karmaşık bir boyutta ilerlemektedir. Bir caminin duvarlarına “Müslümanlara ölüm” yazıları, bir sanatçının veya bir siyasetçinin etnik köken veya dini kökeninden dolayı bir kişiyi veya bir grubu aşağılaması veya hedef göstermesi, farklı içerik, biçim ve koşullara rağmen nefret söylemi kategorisine girmektedir. Bütün bu yapılanlar ifade özgürlüğü adına “dokunulmaz mı olmalıdırlar?” yoksa “oluşturdukları tehlike nedeniyle cezalandırılmalıdırlar mı? (Girard, 2015: 11) sorusunu gündeme getirmektedir. Fransa’da nefret söylemleri ile mücadele konusunda 29 Temmuz 1881 tarihli yasa hatırlatılmaktadır. Bu yasa doğrultusunda 1972’den bu yana bir kişi veya bir gruba ait üyelerin kökenleri veya belirli bir etnik grup, ulus, ırk veya dine mensup olmaları veya bunlara ait olmamaları nedeniyle hakaret, karalama ve ayrımcılık, nefret ve şiddete teşvikin önlenmesi söz konusu olmaktadır. 30 Aralık 2004 tarihli yasa, bu aygıtı cinsiyet, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği ve engellilik temelinde yapılan aynı ifadeleri kapsayacak şekilde genişleterek tamamlamıştır (Droin, 2018).

ŞİDDET VE NEFRET SUÇLARI

Hoşgörüsüzlüğün şiddetli tezahürü olan nefret suçu, kurbanın kendisi ve kendini özdeşleştirdiği grup üzerinde derin bir etkiye sahip olduğu gibi toplumun uyumunu ve sosyal istikrarı da etkilemektedir. Nefret suçları, onları diğer suçlardan farklı kılan ayrımcı bir saik nedeniyle işlenen suç eylemleridir. Nefret suçu, yıldırma, tehdit, mülkün yok edilmesi, saldırı, cinayet veya başka herhangi bir suç eylemi olabilmektedir. Nefret suçlarının her zaman iki unsuru vardır: *ayrımcı bir saik* temelinde işlenen *ceza gerektiren bir suçtur*. Nefret suçunun ilk unsuru, ceza hukuku kapsamında suç oluşturan bir eylemdir. İkinci unsur, kılavuzun "ayrımcı saik" olarak atıfta bulunduğu eylem için belirli bir saikin varlığı ile temsil edilir. Nefret suçlarını sıradan suçlardan ayıran bu ayrımcı saikin varlığıdır. Bu, failin belirli bir korunan özellik sergilediği için suçun hedefini kasıtlı olarak seçtiği anlamına gelmektedir. Nefret suçu kurbanı, bir grubun parçası olduğu için seçilir, bu da o grubun üyeleri arasında değişebilirlik fikrini akla getirmektedir. Bu nedenle, bir nefret suçu mağdurları kişisel kriterlerden ziyade mensup olduğu grubun kriterlerine göre seçilmektedir. Mesaj, mağdura bir birey olarak değil, parçası olduğu tüm topluluğa iletilmektedir. Bu nedenle nefret suçlarına bazen sembolik suçlar da denilmektedir. Aslında, nefret suçları tüm ülkelerde farklı derecelerde işlenmektedir. İstatistik toplamak için etkili sistemlere sahip ülkelerde, nefret suçlarının sayısı genellikle olmayanlara göre daha yüksektir. Birçok AGİT ülkesinde nefret suçları için ağırlaştırılmış cezalar öngören yasalar bulunsa da uygulamaları tutarsız olmaktadır. Mevzuat açık, somut ve anlaşılması kolay olduğunda daha kolay kullanılmaktadır. Ayrıca, yasaların etkili olduğu durumlarda, vakaların tanımlanabileceği ve istatistiklerin toplanabileceği bir çerçeve oluşturmaktadırlar. Mevzuat, nefret suçlarına verilen

yanıtın yalnızca bir parçası olsa da, diğer araçlarla birlikte, toplumsal davranışı değiştirmede güçlü bir katalizör rolü oynamaktadır (OSCE-BIDDH, 11-16).

Birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Fransa'da da dini kökeninden dolayı nefrete dayalı şiddete uğrayan Müslümanların sayısı oldukça yüksektir. Birey olarak Müslümanları, şahsi mallarını, camilerini, İslami okullarını ve merkezlerini hedef alan nefrete dayalı saldırılar ve şiddet, korku ve güvensizlik duygusu yaratarak Müslümanların kimliklerini özgürce ortaya koymalarını engellemektedir. Bu noktada örnekler çoğaltılabilir ancak Müslüman kadının örtüsünden dolayı görünür olması tehdit ve saldırılara maruz kalma nedenlerinin başında gelmektedir. 2014 yılında CCİF'in yayınladığı raporda şiddete uğrayan Müslümanların %81.8'ni kılık kıyafetinden dolayı Müslüman kadın olduğu açıklanmıştır (OSCE, ODIHR, 19, 20, 29).

Fransa Ceza kanununda, mağdura karşı iddia edilen bir ırka, etnik gruba, ulusa veya dine, gerçek veya sözde mensubiyeti veya gayri mensubiyeti nedeniyle işlendiğini açıkça belirten bir dizi suç belirtilmektedir. 27 Ocak 2017 tarihli ve 2017-86 sayılı eşitlik ve vatandaşlık kanunu öncesinde, cezai nitelikler, gerçek veya farzedilen bir ırka ait olma veya iddia edilen bir ırka ait olmama nedeniyle, bir ulusa veya etnik gruba gerçek veya sözde üyelik veya üye olmama nedeniyle ve son olarak, bir dine gerçek veya sözde üyelik veya üye olmama nedeniyle işlenen suçları ayırt etmektedir. Ayrıca 27 Ocak 2017 tarihli yasadan bu yana, yeni toplu duruma eşlik edebilecek suçların kapsamı, ceza kanununun tüm suç ve suçlarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir

2021 SALDIRI, AYRIMCILIK, NEFRET SUÇLARI VERİLERİ

Din ve Vicdan Özgürlüğü

18.01.2021

Fransa İslam Konseyi (CFCM), "Fransa'da İslam prensipleri tüzüğünü" kabul etti. Tüzükte "İslam'ın Fransa'nın değerleriyle uyumlu olması, İslam'ın siyasi amaçlarla araçsallaştırılmasının reddi, devletin Fransa'da dinin yaşanmasına müdahale etmemesi ve kadın erkek eşitliği" maddeleri yer alırken tüzükte eleştirilen noktalar da bulunmaktadır. Bunlar kadınlara yönelik sünnet, kızların zorla evlendirilmesi ve gelinler için bekâret sertifikası.

16.02.2021

Fransa Ulusal Meclis'te "Ayrılıkçı İslam" yasa tasarısı 151 ret, 347 kabul ve 65 çekimsiz oy aldı. Yasa senatoda incelendikten sonra Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacak.

08.04.2021

Senato üyesi Esther Benbassa Ayrımcılık Yasasına ilişkin ‘‘Bu metin aynı zamanda özgürlükleri kısıtlayıcı’’ ifadesinde bulundu. Esther Benbassa senato tarafından incelenmekte olan metne ilişkin cumhuriyetçi ilkeleri pekiştiren yasa tasarısının "kültleri baskı altına aldığı’’ ve daha çok ‘‘liberal laiklikten yana olduğundan yakındı. Bu kanun metni üzerinden Müslümanların damgalandığını dile getiren Benbassa, bu ‘‘amansızlığı’’ kınadığını dile getirdi.

11.04.2021

Nantes ve Rennes’de yaşanan İslamofobik saldırı eylemlerinden sonra Katolikler Müslümanlar ile dayanışma içerisinde olduklarını ifade ettiler. Fransa Katolik Kilisesi’ne bağlı Fransa Piskoposlar Konferansı (CEF), Nantes'ta bir camiyi hedef alan kundaklama ve Rennes İslam Kültür Merkezi'nin duvarlarına yazılan İslamofobik nefret yazılarının ardından 11 Nisan Pazar günü yaptığı açıklamada "özellikle Ramazan ayı yaklaşırken" Fransa Müslümanları ile dayanışma içerisinde olduklarını ifade ettiler. CEF, "Müslüman yurttaşlarımızın oruç, dua ve hayırseverlik ayını barış ve kardeşlik içinde geçirmelerini arzu ettiklerini ifade etmekle birlikte Fransa'daki Katolikleri "mahallelerindeki Müslüman topluluklara duydukları sempatiyi ve teşviklerini ifade etmeye" çağırdıkları bir açıklama yaptılar.

21.05.2021

Yerel seçimlerde Ulusal Cephe’den aday olan Daniele Delavud’un adaylığı Kasım 2017’de Twitter’da yaptığı "Tüm camilere bum!" "Camilerin inşası durdurulsun. Ben hepsinin havaya uçurulmasından rahatsız olmam." paylaşımlarından dolayı Marine Le Pen tarafından iptal edildi.

Kötü Muammele ve İşkence Yasası

27.02.2021

BM İnsan Hakları Konseyi'nde konuşan Fransız yetkili, "Çin'in Sincan bölgesinden, Uygurlara karşı haksız uygulamalar ve büyük ölçekli kurumsallaştırılmış bir gözetim ve baskı sistemi gösteren tanıklıklar ve doğrulayıcı belgeler aldık" ifadesinde bulunarak "kurumsallaşmış baskı sistemini" kınadıklarını ifade etti.

İrkçilik / Ayrımcılık Yasası

05.04.2021

Beziers'da 5 kadın "olası bir İslamcı saldırı planı" iddiasıyla tutuklandı. Hükümet sözcüsü Gabriel Attal, "olası planın neyi hedeflediği konusunda şu aşamada başka bir bilgisi olmadığını" ifade etti. Le Point Dergisi ise olayın güneydeki Montpellier kentinde bir saldırı planıyla alakalı olabileceğine dikkat çekti.

19.04.2021

Strazburg koşer ürünleri satan iki restoranın siparişlerini getirmeyi reddeden 19 yaşındaki Cezayirli kurye 2021 Ocak ayında "dini ayrımcılık" yaptığı gerekçesiyle 4 ay hapis cezası verilmişti. Hapis cezasının ardından gencin vizesi iptal edilerek sınır dışı edildi. İçişleri Bakanı Gerald Darmanın "Söz verdiğim gibi, Yahudi müşterilere hizmet sunmayı reddeden kurye hapis cezasını çektikten sonra sınır dışı edildi" şeklinde sosyal medyadan gencin sınır dışı edilmesini duyurdu.

27.05.2021

Macron 27 yıl aradan sonra Ruanda soykırımında en az 800.000 kişinin öldürülmesinden dolayı "Bugün buraya sorumluluğumuzu teslim etmeye geldim. Sizlerden af diliyoruz. Evet, Fransa uyarılara kulak asmayarak soykırımcı bir rejimin yanında durdu ancak fiilen soykırımın suç ortağı değildi." sözleri ile Ruanda'dan af diledi.

20.09.2021

Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, her yıl 25 Eylül tarihinde harikileri anmak için düzenlenen günde "Cezayir Savaşı'ndan sonra Fransa harikilere, eşlerine ve

çocuklarına karşı görevlerini yerine getirmedii” diyerek özür diledi. İlerleyen dönemlerde Harikilere yönelik bir düzenlenme getirileceği bildirildi.

* 26 Mart 1962'de Cezayir'in bağımsızlığına karşı düzenledikleri protesto gösterileri sırasında öldürölen ve Cezayir Bağımsızlık Savaşı sırasında Fransa'nın yanında yer alan Fransız göçmenler kara ayaklar ya da Harkiler olarak adlandırılıyor.

Hak İhlali

*** Cami Kapatma**

15.01.2021

Ayrımcılık yasası kapsamında devlet bir ayda dokuz camiyi kapattı. 89 ibadethaneye ilişkin incelemeler sürerken, birçok dernek ise kapatılmak tehdidi ile karşı karşıya kalmaktadır. 15 Ocak Cuma günü, Gérald Darmanin Le Figaro'ya kendisinin isteği üzerine incelemeleri tamamlanan onsekiz ibadethaneden dokuzunun kapatıldığını açıkladı. Le Figaro'ya göre, çoğu cami güvenlik standartlarına uyulmadığı için kapatıldı.

04.03.2021

İçişleri Bakanı Darmain, Ayrımcılık yasası yürürlüğe girdiğinden beri 89 camide ayrımcılık (bölücölük) şüphesi sebebiyle kontrollerin yapılacağını ve iki aylık kapatma yasağıyla karşı karşıya olduklarını duyurdu. Ayrımcılık yasası kapsamında ibadet yerlerinde kin ve şiddeti kışkırtan veya özendirmeye yönelik yorum ve faaliyetlerin yapılması halinde kanunda iki aylık kapatma işlemi öngörülmektedir. Ayrıca son haftalarda ibadethanelerde yapılan 56 incelemenin neticesinde camilerin 17'sinin kapatılmış, kapatılanların 14'ünde güvenlik sebepleri gerekçe olarak gösterilmektedir.

28.04.2021

2019'da Bayonne cami saldırısına ilişkin devam eden davada takipsizlik kararı alındı. Müslöman karşıtı ırkçılığın arka planına karşı Bayonne camisine yapılan saldırının dosyası kesin olarak kapatıldı, iki erkek ve bir sekiz yaşında çocuğun ciddi şekilde yaralandığı davaya ilişkin kararını savcılık çarşamba günü açıkladı. 28 Ekim 2019'da camiyi yakmaya teşebbüs etmeden önce ateş açan ve iki Müslöman vatandaşı ibadet çıkışı yaralayan 84 yaşındaki saldırgan Claude Sinké'nin Şubat 2020'de cezaevinde ölmesinden sonra gelinen noktada Byonne savcılığı davanın devamına gerek görmedi.

Savcı, "Sanık öldüğü için, adli bilgiler suça ilişkin bilgileri açığa çıkarmadı" diye özetledi.

3.12.2021

Ayrımcılık Yasası: Gözetim altındaki imamlar konuşmalarına dikkat etmek zorunda bırakılıyor. Europe 1'e göre, istihbarat servisleri tarafından gözlemlenen imamların çoğu, camilerinin kapanmasından korktukları için radikal olarak algılanabilecek her türlü söylemden kaçınıyor. Bu durum ifade özgürlüğünün doğrudan kısıtlanması ve baskılanması anlamına geliyor. Kasım 2020 tarihinden itibaren gözetim altında bulundurulmuş 89 caminin yaklaşık üçte biri radikal eylemlerde bulunduğu gerekçesiyle kapatıldı. Bu kapatmaların bir neticesi olarak, istihbarat servisi yaptığı gözlemlerde imamların vaazlarında çok daha dikkatli konuştuklarını ve onların ifadesiyle bir normalleşme tespit etmişler.

13.12.2021

Fransa İçişleri Bakanı Gerald Darmanin, "Son dönemde ülke genelinde Müslümanların gittiği toplam 2 bin 600 ibadet yeri içinden 99 camide "ayrılıkçılık" şüphesiyle geniş çaplı denetimler gerçekleştirdiklerini" bildirdi. Bu camilerden 21'inin kapatıldığını 6 caminin yasal işlemlerinin devam ettiğini belirtti. Bunun yanı sıra bazı camilerdeki imamların işlerine ise son verildi.

14.12.2021

Gérald Darmanin, Beauvais camisinin kapatıldığını duyurdu. Le Figaro'nun haberine göre, İçişleri Bakanı Gérald Darmanin, İslamcı vaazlar nedeniyle Beauvais'teki (Oise) bir Müslüman ibadethanesinin kapatıldığını duyurdu. Cnews'te yaptığı açıklamada, Picard Courier'den gelen bilgileri doğrulayarak, "Bugün, Hıristiyanlarla, eşcinsellerle, Yahudilerle savaştığımız (tamamen kabul edilemez olan) Beauvais camisinin kapatılmasını başlattık" dedi.

****Dernek Kapatma***

13.04.2021

Fransız merkez sağ partisi Les Republicains Başkan Yardımcısı Guillaume Peltier, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'a İslam Prensipleri Tüzüğü'nü

imzalamadığını vurgulayarak Millî Görüş Derneği'nin kapatılması için çağrıda bulundu.

13.12.2021

Ayrımcılık yasası: Dernekler endişeli. Onlarsız toplum nasıl olurdu? 29 Ekim'de La Croix manşetinde "Sivil toplum ve dernekler özgürlüğünden endişe ediyor". Sivil toplumun ve derneklerin eylemlerini kısıtlamayı öngören ayrımcılık yasası sivil toplumun oy vermenin ötesinde hak ve özgürlüklerin savunulduğu zeminine ve zenginliğine darbe vurmaya hazırlanıyor.

İslamcılık ve Radikalleşmeyle Mücadele

27.01.2021

6 sivil toplum kuruluşu polisin ırksal özelliklerden (özellikle siyahi ve Arap kökenliler) hareketle kimlik kontrolü gerçekleştirerek "sistemli bir şekilde ayrımcılık yaptığı" gerekçesiyle şikâyette bulunup dava açma girişiminde bulduklarını belirttiler.

01.02.2021

Fransa İçişleri Bakanı Gerald Darmanin, 18 Ocak'ta gerçekleşen "Fransa İslam'ı Prensipler Tüzüğü" toplantısına katılmayıp tüzüğü onaylamayan Türk Müslüman Dernekleri Koordinasyon Komitesi ve Fransa İslam Toplumu Millî Görüş'üne Fransa İslam Konseyi'nden ayrılması için çağrıda bulundu.

21.03.2021

Fransa Dışişleri Bakanlığı da karardan üzüntü duyulduğunu ve "Türkiye'nin anlaşmadan çekilmesinin insan hakları açısından yeni bir gerilemeye işaret olduğunu" duyurdu.

30.03.2021

Ayrımcılık yasası kültleri kontrol altına almayı amaçlıyor. Nanterre Piskoposu Matthieu Rougé, "cumhuriyetçi angajman sözleşmesinin" kesin olmayan ana

hatlarının tüm aşırılıklara ve tüm belirsizliklere kapı açtığını ifade ediyor. Dini aidiyetler konusunda genel bir şüphe uyandırarak, bir tür savunmacı savunma tepkisi uyandırarak ayrılıkçılığa karşı akıllıca savaşılamayacağı açıkça ortadadır. Haberde geçen bu ifade tam olarak kime ait bilinmiyor ama özetliyor.

31.03.2021

Senato tarafından oylanan tasarıyla birlikte küçük yaştaki kişiler için kamusal alanlarda peçe takma yasağı getirildi. Senato Ayrımcılık yasasında dün gece yaptığı bir değişiklikle küçüklerin kamusal alanlarda göze çarpan dini semboller takmasını yasaklamayı amaçlıyor. Ayrılıkçılığa karşı savaşılan metinde yapılan değişiklik, yalnızca göze çarpan işaretler veya giysilerden bahsetmekle kalmıyor, aynı zamanda "küçüklerin, kadınların erkeklere göre aşağılanmasına işaret edecek herhangi bir giysi veya giysi giymesini de yasaklıyor.

11.04.2021

Avrupa Konseyi Başkanı Charles Michel ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leye Ankara ziyaretinde bulundular. Ziyaret esnasında Charles Michel ve Recep Tayyip Erdoğan'ın yan yana oturup Ursula von der Leye'nin Avrupa Konsey Başkanından ayrı oturmasını Avrupa Bakanı Clement Beaune Türkiye'nin kurduğu tuzak olarak ifade ederken Ankara oturma düzenininin Konsey tarafından yapıldığını bunun bir tuzak olmadığını AB kurumlarının kendi iç çekişmesinden kaynaklandığını bildirmiştir.

29.04.2021

Vatandaş İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanlığına bağlı Bakanlıklar Arası Suçu ve Radikalleşmeyi Önleme Komitesi (CIPDR) "Anadolu Ajansı kendisini bir basın ajansı olarak sunmaktadır. Gerçekte öyle değil: Anadolu, kendi sitesinde Fransa ile ilgili aldatıcı ve iftira niteliğinde saldıran kanaat yazıları yayınlayan bir propaganda organıdır. Fransa'ya karşı yalan haber yaymaya devam ediyor. Bu propaganda organı, devletin Müslümanları hedef aldığını iddia ederek Fransa'nın eylemlerini baltalıyor. Bu tahammül edilemez" diyerek Anadolu Ajansı'nı propaganda yapmakla suçladı. Bunun üzerine İletişim Başkanı Fahrettin Altun, "Fransa'ya çağrıda bulunuyoruz. Devlet organları eliyle İslam karşıtlığını körüklemeye son verin. Anadolu Ajansı üzerindeki baskıya son verin" diyerek tepki gösterdi.

08.05.2021

Fransa, Covid-19 salgını önlem kapsamında Brezilya, Hindistan, Türkiye, Bangladeş, Sri Lanka, Pakistan, Nepal, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar'a karantina sınırlandırması getirdi. Bu ülkelerden gelen kişiler zorunlu olarak 10 gün karantinaya tabii tutulacak ayrıca gelmeden önce son 36 saat içinde PCR yaptırımları gerekli.

13.05.2021

İlerleyen Cumhuriyet Partisi (LaRem)'in seçim kampanyası broşüründe Sara Zemmahi'nin başörtülü fotoğrafından dolayı Fransa Cumhurbaşkanı Macron yerel seçim desteği verilmeyeceğini bildirdi. Zemmahi'nin başörtüsüne yönelik Macron'un açıklaması sonrasında LaRem Zemmahi'nin adaylığını iptal etti.

04.06.2021

Ulaştırma Bakanı Jean-Baptiste Djebbari, "9 Haziran'dan itibaren aşı olan Avrupalıların Fransa'ya PCR testi yapmadan gelebileceğini duyuruyoruz" diyerek açıklama yaptı. Sadece Avrupa kapsamında geçerli olan bu duyuru Avrupa dışındaki ülkeleri kapsamıyor.

01.07.2021

Cumhuriyetçiler (LR) Partisi Milletvekili Anni Genevard "Yabancı asıllı bazı Fransız ya da olmayan aileler düğün kutlamaları sırasında bazen nikah salonunda, belediyede ya da belediye meydanında yabancı ülkelerin bayraklarını asıyor veya dans ediyor, gösteri yapıyor, kendilerine ait gelenekleri sergiliyor. Bence, Cumhuriyet'in sembolü olan bir Fransız belediyesinde, bir kamu dairesinde evlendiğinizde kuralları kabul etmek gerekli. Her defasında belediye başkanı olarak böyle bir durumla karşılaştığımızda bu durum halkta büyük bir tepki topluyor. Bu insanlar için dayanılmaz bir durum" diyerek düğünlerde yabancı asıllıların kendi bayraklarını asmalarını ve kendi ülkelerine ait dansların sergilenmesinin yasaklanmasını istedi.

22.07.2021

2016'dan beri Fransa'nın bazı şehirlerinde belediye havuzlarında tesettürlü mayo giymek yasak. Grenoble şehirleri de bunlardan birisidir. 5 kadın aktivist tesettürlü

mayo ile havuza girerek bu yasağı protesto etti. Fakat yetkililer polis çağırarak aktivistleri havuzdan çıkarttı. Aktivistlere ceza yazılırken ayrıca 2 ay havuza girmeleri yasaklandı.

25.07.2021

Fransa'da Müslümanların ötekileştirmesi nedeni ile eleştirilen "Cumhuriyet Değerlerine Saygıyı Güçlendiren Prensipler" adlı tasarı yasalaştı.

16.09.2021

Eric Zemmour "1803 yarasını yeniden kuracağım. Fransız birinin artık oğluna Muhammed deme hakkı kalmayacak" diyerek Cumhurbaşkanı olması halinde isimlere yasaklama getireceğini ifade etti. İslamofobik söylemde bulunmasının ardından Kevin ve Jordan gibi isimlerin de kullanılmaması gerektiğini söylemine ilave etti.

29.09.2021

Lyon kentinde büyük şefler yemeğe davet edildi. Yemeğe davetli olan Michelin yıldızlı Fransız siyahi şef Marcel Ravin yemeğe alınmadı. "Yanımda kendi adıma geldiğimi gösteren davetiyem ve kimliğim vardı ancak listelerinde ismimin olmadığını söyleyerek girmeme izin vermediler. Beni de dinlemediler. Diğer taraftan da bazıları davetiyeleri olmadığı halde içeriye girebildi. Bu benim için şoke ediciydi ve hayal kırıklığına uğradım." diyerek o gece yaşananları aktardı.

04.11.2021

Avrupa Konseyi başörtülü kadınlara uygulanan ayrımcılıktan dolayı sosyal medyada başlattığı özgürlük kampanyasına Fransa'nın tepki göstermesi üzerine kaldırdı. Fransa'nın Gençlikten Sorumlu Devlet Bakanı Sarah El Hairy (Kampanyaya ait) videoda başörtüsü takmak teşvik ediliyor. Bunu kınıyoruz. Fransa kampanyayı onaylamadığını Avrupa Konseyi'ne ilettiler ve kampanya iptal edildi." ifadelerini kullandı.

13.12.2021

İçişleri Bakanlığı vatandaşlıktan sorumlu Bakan Delegatesi Marlène Schiappa 13 Aralık Pazartesi günü Dijon'da İslamcılığa karşı mücadele ve toplumun geri çekilmesi konulu bir toplantıya başkanlık etti. Valilik, "radikalleşme gerçekleri" nedeniyle zaten üç dini kuruluşu kapatmıştı. Departmana bağlı birim olarak çalışan CLIR'ler, valinin başkanlığında ve savcı ile yakın koordinasyon içinde belirlenen temalara bağlı olarak çalışmaktadır. Radikalleşmeyi Önleme ve Aile Destek Birimi (CPRAF) radikal olarak değerlendirilebilecek din merkezlerinin kapatılması yetkisini elinde bulunduruyor.

13.12.2021

HLM binalarının bekçileri veya otobüs şoförleri 1 Ocak'ta dini tarafsızlık görevine sahip olacak mı? Marlène Schiappa, Bakanlıklar Arası Laiklik Komitesi toplantısında hazırlanan Laiklik Sözleşmesi'nin yeni versiyonunu sundu. Ayrılmacıya karşı yasanın 1. maddesi uyarınca, dini tarafsızlığın kamu hizmeti delegeleri için de geçerli olması gerektiğini hatırlattı. Marlène Schiappa "Bu tüzüğün yeniliği, dinsel tarafsızlığın, kanun sayesinde, artık kamu hizmeti delegelerini de kapsayacak şekilde genişletilmesidir. Yani mülk sahipleri, belirli bölgelerdeki ve departmanlardaki nakliye operatörleri, servis şoförleri vb. hususlarında şimdiye kadar yasal bir belirsizlik vardı, şimdi bir yasa var." Somut olarak şu anlama gelmektedir: "Gösterişli dini işaretler artık yok, kendi dinini yayma uygulamaları yok." Önümüzdeki yılın 1 Ocak'ında yürürlüğe girecek Cumhuriyet ilkelerini pekiştirmeyi öngören yasanın bir hükmüdür".

14.12.2021

Fransa'da 2021'de yaklaşık 1.400 din karşıtı eylemin gerçekleştiği belirtiliyor. Analize dayanarak Şubat 2022'de iki milletvekili, gerekirse yeni bir suç niteliği oluşturarak din karşıtı eylemlerin daha iyi tespit edilmesi, önlenmesi ve ele alınması için önerilerde bulunacak. Gözlemlenen toplam eylemlerin sayısı 2019'a göre azalırken, Müslüman karşıtı eylemlerin sayısı artıyor. Ülkedeki tansiyonun yükselmesi dini cemaatleri esirgemiyor. İçişleri Bakanı Gerald Darmanin 14 Aralık Salı günü CNews'e verdiği demeçte, Ocak 2021'den bu yana Fransa'da yaklaşık 1.400 din karşıtı eylem kaydedildiğini söyledi. 2019'un aynı dönemine göre %17,2'lik bir düşüş varken, ağırlıklı olarak Hristiyanlık karşıtı (-%25) ve Yahudi karşıtı (-%15) eylemlerle ilgili. Aynı dönemde Müslüman karşıtı eylemler keskin bir artış (+ %32) yaşadı. Ludovic Mendès (LREM) ve Isabelle Florennes'i (MoDem) Şubat 2022'nin sonuna kadar bir envanter hazırlaması için görevlendirdi.

21.12.2021

Fransa'nın Saint Etienne kentinde market içerisinde yüksek sesle tekbir getiren 52 yaşındaki Tunus kökenli şahıs "halkı paniğe sevk etmek" sebebi ile 8 ay hapis cezası, 750 euro para cezası ve 2 yıl seçme seçilme hakkı elinden alındı.

Kurumsal Ayrımcılık

30.01.2021

Covid-19 önlemleri kapsamında Avrupa Birliği (AB) dışında kalan ülkelerde giriş-çıkışlar kapatılıyor. AB ülkelerine ayrımcılık tanınırken diğer ülkeler ötekileştirilmektedir.

04.02.2021

Ulusal İnsan Hakları Danışma Komisyonu (CNC DH), 4 Şubat 2021 Perşembe günü Ulusal Meclis'te tartışılmakta olan Ayrımcılık yasasını "temel özgürlükleri ihlal eden orantısız önlemler" olarak eleştirdiği "çok kritik bir ilk görüş" yayınladı. Ekim ayında Samuel Paty'nin öldürülmesinin ardından Bakanlar Kurulu'na sunulan Ayrımcılık Yasasına ilişkin metin, Emmanuel Macron'un 2 Ekim'de Les Mureaux'da yaptığı konuşmada hedef aldığı radikal İslam'a karşı mücadele amaçlı bir dizi önlem içerdiği düşünülüyor ancak CNC DH "suç fanatizmiyle daha iyi mücadele etme amacının meşru" olduğunu ifade etmekle birlikte tasarıda "özgürlüklerin ihlali riskleri" bulunduğunu ve dolayısıyla "Cumhuriyet ilkelerini zayıflatabileceğini" öngörmektedir. Ayrıca bu tasarinın "Cumhuriyet'in değerlerinin hayata geçirilmesinde temel rolü olan derneklere karşı genel bir güvensizlik ortamına yol açacağını" belirtmektedir.

05.04.2021

Bazı bakan ve hükümet yetkililerin Covid-19 yasakları kapsamında restoranların paket servis dışında hizmet yasağını delerek Paris'in lüks restoranlarında yemek yedikleri iddia edildi.

13.04.2021

Ayrımcılık yasası kapsamında spor müsabakalarında başörtüsü giymek yasaklandı. Senatörler 13 Nisan'da Cumhuriyet ilkelerine saygı konulu yasa tasarısını oylamakla birlikte metnin spora ayrılmış bölümünü için birçok değişiklik kabul etmişlerdi. Haberin devamı paralı okunuyor, başka yerden bul.

15.04.2021

Polis şiddetinin artması, hak ve ihlallerle özgürlüğün kısıtlanacağına dair tepki çeken "Genel Güvenlik" yasası senatodan onaylanmasının ardından Ulusal Mecliste 33 hayır 75 evet oyu ile kabul edildi.

05.05.2021

İnsan Hakları Örgütü, Fransa sınırında bulunan polislerin İtalya sınırındaki "refakatsiz" çocukların ülkeye alınmamak için uluslararası hukuk ve Fransa yasalarını ihlal ettiğini bildirdi. 18 yaşından küçük çocuklar kayıtlara reşit olarak geçilerek ülkeye alınmamaktadır.

13.05.2021

Fransa İçişleri Bakanı Gerard Darmanin, Kudüs'te Filistinlilere yapılan zulmünü protesto etmek için yapılacak gösterilerin yasaklanması talimatını verdi.

18.05.2021

İsrail ilaç şirketi Teva, Europalestina sitesinin İsrail ürünlerini boykota çağırmasını mahkemeye vermişti. Fransız yargısı ise boykot çağrısının suç olmadığına karar vererek Europalestine sitesinin yayın yönetmeni Zemor'u beraat etti.

25.05.2021

Fransa'da büyük çoğunluğunun Afrikalı ve Afganlılardan oluşan içerisinde refakatsiz çocuklarında olduğu düzensiz göçmenler belediyenin önünde kamp kurdular. Barınma sorununun çözüme kavuşturulması ve kötü yaşam koşullarının duyurulması için uğraştılar.

21.08.2021

AB Adalet Divanı, işyerinde dini kıyafet yasağını onayladı. İşverenlerin dini kıyafetleri yasaklamasına izin vermek, özellikle Müslüman kadınları hedef alıyor. Müslüman kadınların ibadet özgürlüğü geçen hafta Avrupa Birliği'nin en yüksek mahkemesinin işverenlerin dini kıyafet giyen kişilere karşı ayrımcılık yapmasına izin veren bir kararı onaylamasıyla ciddi bir gerileme yaşadı.

08.09.2021

İslam ve göçmenlik karşıtı açıklamaları sebebiyle hakkında dava yürütülen Eric Zemmour temyizde mahkeme tarafından suçsuz bulundu. Paris Temyiz Mahkemesi, 2019'daki bir siyasi mitingde İslamofobik "hakaret" ve "nefrete tahrik" suçlamasıyla yargılanan polemikçi Zemmour'u serbest bıraktı. 63 yaşındaki yazar, yeni kitabını tanıtmak için bir medya kampanyasında kullandığı nefret söylemleri sebebiyle 10 bin Avro para cezasına çarptırıldı. Eric Zemmour, özellikle "göçle ağırlaşan tüm sorunlarımızı İslam'ın ağırlaştırdığını" ifade etmişti. Ayrıca "sokakların İslamlaştırılmasından", bir "işgal operasyonundan" ve "heteroseksüel Katolik beyaz adamın yok edilmesinden" söz etmişti. Polemikçi ayrıca peçeyi "işgalci bir ordunun üniformaları" olarak tanımlamıştı. Dönemin Başbakanı Edouard Philippe, açıklamaları "mide bulandırıcı" olarak değerlendirmişti. AFP'nin ulaştığı karar gerekçesinde, temyiz mahkemesi "kovuşturulan ifadelerin hiçbirinin Afrikalıları, göçmenleri veya Müslümanları değil, bu grupların yalnızca bir kısmını hedef aldığına" karar verdi. Mahkeme, "Kökenleri veya belirli bir etnik kökene, millete, ırka veya dine mensup olmaları veya olmamaları nedeniyle bir grup insanı bir bütün olarak hedef alan açıklamaların saptanmadığına hükmetti.

05.10.2022

Fransa Katolik Kilisesi tarafından cinsel istismar vakalarının araştırılması için kurulan bağımsız komisyon başkanı Jean-Marc Sauve raporunda "1950'den beri yaklaşık 216 bin çocuğun Katolik din adamlarının cinsel tacizine uğradığını" söyledi.

06.10.2021

Tam olarak örtünme olarak ifade edilen çarşafın yasaklanması hususunda 11 Ekim 2010 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan 2010-1192 sayılı Kanun, suçluların 150 Euro para cezasına veya vatandaşlık kursuna tabi tutulmasını öngörmektedir. Ayrıca, bir kadını yüzünü saklamaya zorlayan kişi 1 yıl hapis ve 30.000 avro para cezasına çarptırılmaktadır. Montpellier'de, halka açık alanda peçe

takan genç kadınlar gördüğünü ifade eden Hérault valisi konuyla ilgili cezai yaptırım çağrısında bulunduğunu açıkladı.

10.12.2021

Laiklik: Kamu hizmetlerinde yeni bir tüzük bütün kurumlara gönderildi. Yeni tüzük tüm kamu ve para-kamusal alan (Caf, Pôle Emploi, HLM kuruluşları, vb.) hariç, kamu hizmeti verilen şirketler için de geçerlidir. Ayrımcılık yasasının, kamu hizmetinin tarafsızlığına, çevrimiçi nefrete karşı mücadeleye, aile eğitiminin denetimine, derneklerin güçlendirilmiş denetimine, dinlerin şeffaflığına ve bunların finansmanına ilişkin bir dizi önlem öngörmekteydi. Bu bağlamda, yeni tüzük, bir ihlal durumunda bir temsilci için "disiplin soruşturması" açılmasını öngörüyor. Ayrıca, bir kamu görevlisine meydan okuyan veya kamu hizmetinin işleyişinin dini mülahazalara göre uyarlanmasını talep eden bir vatandaşın "cezai yaptırımlara" maruz bırakılmasını öngörüyor.

Eğitim

16.11.2021

Fransa'da göreve gelecek imamlara eğitim verilmesi amacıyla imamlara yönelik konsey kuruldu. Paris Camisi ve 3 Müslüman Federasyonu "Fransa İmamlar Konseyi" imamların eğitiminden sorumlu olacak. İmam olmak isteyenlerin bu konseyin eğitiminden geçmesi gerekecek.

Aşağılama ve Hakaret

07.01.2021 - FRANSA Hérault

Samuel Paty cinayetinden sonra Fransa'da bir vatandaş şahsi Facebook hesabından "Ona (Samuel Paty'ye) saygı göstermek istiyorsanız, Mesajın ulaşması için Beziere camisini yakın" şeklinde paylaşımda bulundu. Saint-Nazaire'de gerçekleşen duruşmaya katılan davalının avukatı müvekkilinin "mesajının aptalca olduğunu" onayladığını, Samuel Paty cinayetinin onu etkilediği için böyle bir paylaşımda bulunduğunu söyledi. Hâkim 400 Euro para cezası ve "toplumdaki yaşamdan ve onun kurallarından haberdar olmasını" içeren bir staja katılma cezası verdi.

17.02.2021 - FRANSA Longueau

"Seçilmiş siyahi bir memur olarak saldırıya uğradım": Longueau Belediye Başkan Yardımcısı ırkçı eylemlerin kurbanı olarak şikâyetinde bulundu. Longueau Grégoire Gayino belediye başkan yardımcısı, ırkçı eylemlerin hedefi olduktan sonra bir aydan kısa bir süre içinde iki kez şikâyetinde bulundu. Ocak ayının sonunda, Grégoire Gayino, posta kutusunda Berberi maymunlarını temsil eden çıkartmaları bulduğunda acı bir sürpriz yaşadı. "Seçilmiş yetkililerin fotoğraflarının bulunduğu belediye bülteninin dağıtımından sonra" bu mesajları aldığını söyledi. Belediyenin web sitesinde, tüm belediye meclisi Grégoire'a desteğini gösteriyor: "Bu tahammül edilemez davranışla karşı karşıya kaldığımızda, Grégoire Gayino'nun herkesin kalplerine sevgi ve hümanizm değerlerini günlük olarak somutlaştırdığını ve taşıdığını hatırlıyoruz", yazdılar.

19.02.2021 - FRANSA Paris

Yüksek Öğrenim Bakanı Frederique Vidal CNews kanalında akademik kurumlarda "Solcu İslam yayılıyor" ve "Solcu İslam toplumumuzu bir kangren gibi tüketiyor ve üniversiteler de bu durumdan payını alıyor" diyerek tepkilere yol açtı. Ayrıca sol İslam teriminin solcuların itibar kaybına uğraması için kullanıldığı öne sürüldü.

20.02.2021 - FRANSA Paris

Fransa İçişleri Bakanlığının Aşırı Sağcı "Génération Identitaire" (Kimlik Jenerasyonu) grubunun feshini istemesine tepki olarak Paris'te toplanan çok sayıda kişi, "İslam Dışarı" gibi sloganlar attı ve başörtülü kadınların yer aldığı dövizler taşıdı.

20.02.2021 - FRANSA Paris

Gazeteci ve cumhurbaşkanı adayı Eric Zemmour, katıldığı TV programında Müslüman çocukların, diğerlerini domuz eti yedikleri için kafir olarak adlandırdığı ve okul kantinlerinde Müslüman masaları ve kafir masaları olduğu ithamında bulundu.

08.03.2021 - FRANSA Grenoble

Grenoble Siyasal Araştırmalar Enstitüsü'nde (Isère), iki profesör islamofobik gösterilere sebep oldu. Öğrenci birliği UNEF tarafından fotoğraflanan ve yayınlanan ve sosyal ağlarda dolaşan görüntülere ilişkin soruşturma açıldı. 4 Mart Perşembe günü

öğrencilerin kurumun girişine "Faşistler amfilerimizde. İslamofobi öldürür" yazılı afişler asmasıyla başlayan olayların ardından soruşturma açıldı.

30.03.2021 - FRANSA Paris

Politikacı Serge Frederbusch, katıldığı tv programında, "Başörtüsü siyasi bir enstrümandır, faşist İslamcı bir tepkidir. 20 yıl önceye kadar Fransa'da başörtüsü takan yoktu. Bu kadar artması bunun siyasi olduğunu gösterir." ifadelerini kullandı. Araya giren spikerin "Başörtüsü takan tüm kadınlar selefi mi yani?" sorusu üzerine Frederbusch; "Evet, buna inanmıyor olmanız sizin saflığınız "cevabını verdi. "Başörtüsü takan kadınlar selefidir. Bu insanlar cumhuriyetin düşmanıdır." açıklamasında bulundu.

12.04.2021 - FRANSA Mans

Marwan Muhammed, Fransa'da ve Uluslararası alanda İslamofobiye karşı mücadelede kararlı bir isim olarak tanınmaktadır. 26.03.2021 Cuma gününden bu tarafa Suç ve Radikalleşmeyi Önleme Bakanlıklar Arası Komitesi (CIPDR, hükümet) tarafından hedef alınmaktadır. Sözde radikalleşmeyle mücadele eden hükümet kurumu, bir dizi çirkin tweet aracılığıyla Marwan Muhammed'i "Müslümanların haklarını savunan bir İslamcı eylemci" olmakla suçlamaktadır. CIPDR ayrıca, Fransa'da İslamofobiye Karşı Kolektif'in (CCIF) aslında "sinsice nefret ve bölünmeyi kışkırtan bir örgüt" olduğuna dair iddialar ortaya atmaktadır. Nefret söylemi ve tehdidin sistematik bir biçimde hükümet kurumları tarafından bir baskı aracı olarak kullandığı açıkça görülmektedir.

16.04.2021 - FRANSA Strasbourg

Millî Görüş, Strasbourg'da yapılan cami için belediyenin vereceği 2 milyon 563 bin 599 Euro'luk yardım talebini geri çekti ve kabul etmeyeceğini duyurdu. Devlet Bakanı Marlene Schiappa "İki buçuk milyon Euro'nun siyasal İslam'ı destekleyen bir derneği finanse etmeyeceğinden memnunum" diyerek İslam Prensipleri Tüzüğü'nün Millî Görüş tarafından imzalanmamasına atıfta bulunarak yardım talebinin geri çekilmesi üzerinden tepki gösterdi. Fransa İçişleri Bakanı Gerald Darmanin ise Millî Görüş'ün Fransa'daki faaliyetlerini engellemek için ellerinden geleni yapacaklarını söylerken, Strasbourg bölge valiliği derneğin alacağı kamu yardımının iptali istemiyle mahkemeye başvurdu.

17.04.2021 - FRANSA Albertville

Ulusal Birlik Partisi, Albertville şehrinde Millî Görüş tarafından yapılacak olan okulu protesto etti. Grenoble'de belediye binasının önünde gösteri gerçekleşti. Gösteride okulun yapımı için 2019'da alınan kararın Albertville Belediyesi tarafından iptal edilmesini Grenoble İdari Mahkemesinin feshetmesi üzerine "Bölgemizin İslamlaşmasına karşı direnelim" pankartları mahkemenin kararına tepki gösterdi.

31.05.2021 - FRANSA Paris

Benjamin Kingombe kız arkadaşına evlenme teklifi etmek için bir daire kiralamak istedi. Apartman yöneticisi buna izin vermeyi reddetti ve genç adama karşı şiddetli ırkçı hakaretlerde bulundu. Pazar akşamı Cergy'de genç bir teslimatçının ırkçı hakaretlerin kurbanı olduğu şiddetli olaylardan sonra, bugün Paris'te meydana gelen yeni şok edici bir olay ortaya çıktı. Kiralamak istediği daire için şartları yerine getiren Kongo asıllı genç, apartman görevlisinin anahtarları vermeyi reddetmesinden sonra şu sözlere maruz kaldığını bildirdi. "Partilerinizi lanet olası gecekondular mahallelerinizde düzenleyin."

11.06.2021 - FRANSA Paris

Paris'te bir bar siyahların girişini reddetmekle suçlanmaktadır. Çarşamba akşamı, La Pause Parisienne'de düzenlenen bir etkinliğe siyahilerin alınması engellendi. DJ'ler, çoğunlukla beyaz olmayan müşterilerin içeri girmesine müsaade edilmeyince ayrılmayı tercih ettiler. Paris'in kalbinde ırkçı bir bar.

15.06.2021 - FRANSA Villejuif

Villejuif'te seçilmiş PCF gençlik çalışanı Mohand Ouahrani sosyal ağlarda yabancı düşmanı saldırılara maruz kaldığını bildirdi. Ouhrani'nin asistanı Rakia Abdourahamane'nin posta kutusuna "Evinize dönün ve Fransız halkı arasında barış içinde yaşamamıza izin verin" mesajı içeren bir mail geldi. Mohand Ouahrani'yi şikâyet etmeye sevk eden özellikle bu mesajdı. PCF'nin seçilmiş yetkilisi, sosyal ağlarda hakaretlere hedef olduktan sonra ciddi bir destek dalgasını da arkasına almış oldu.

16.09.2021 - FRANSA Paris

Jean Messiha, Mayıs 2021 tarihli bir konuşmasında gazeteci Nadiya Lazzouni'ye yönelik "başörtüsü kadınlar için gamalı haç" sözleriyle saldırdı. Nadiya Lazzouni'ni ise bahsi geçen sözlere cevaben "Uzun bir süre boyunca, toplu olarak mülksüzleştirdiğimiz sözü geri almamız gerektiğini, tarihsel olarak dışladığımız bu alanları işgal etmemiz gerektiğini düşündüm. Bunun dışında, geçtiğimiz yıl ana akım medya, ırkçı, neofaşist ideolojiler için siyasi bir iletişim ve bir aktarma aracı olarak hizmet etmeyi seçerek, incelikli, dengeli ve saygılı fikirleri tartışmayı imkânsız hale getirdi" ifadeleri ile karşılık verdi.

20.09.2021 - FRANSA Valence

Valence yakınlarındaki TGV istasyonuna ırkçı saldırıya on ay hapis cezası verildi. 32 yaşındaki bir adam, geçen cumartesi Alixan TGV istasyonunda Kuzey Afrika kökenli bir adama şiddetle saldırdığı için on ay hapis ve altı ay ertelenmiş hapis cezasına çarptırıldı. Hakaretler ve büyük şiddet darbeleri içeren saldırı neticesinde kurban yüzünden ağır yaralandı. Saldırganın şu sözleri kayıtlara geçti. "İslam'ın Avrupa'ya yerleşmesini istemiyorum."

29.10.2021 - FRANSA

İçişleri Bakanı Gerald Darmanin Allonnes kentinde bulunan caminin "radikal İslam'ı" savunduğu gerekçesiyle 6 aylığına kapatılmasından memnuniyet duyduğunu belirterek yılın sonuna kadar 7 cami ve derneği nefret ve radikal İslamcılığı yayması nedeniyle kapatıldığını bildirdi.

13.11.2021 - FRANSA

Belarus-Polonya göçmen krizi ile ilgili BFM TV kanalına katılan Odoul programda "Bu sınırı kesinlikle açmamalıyız, birçoğu potansiyel tehlikeli olan bu göçmenleri kesinlikle almamalıyız" ifadesini kullanması üzerine Fransız gazeteci Olivier Truchot "Dikenli tellerin ardında donarak ölmelerine izin mi verelim?" sorusuna "Evet elbette, kesinlikle evet" şeklinde yanıtladı.

9.12.2021 - FRANSA

Cumhuriyetçiler Partisi'nden Cumhurbaşkanlığına aday olan Valerie Pécresse Fransız Le Monde gazetesinde yazdığı yazıda "Fransa'nın çıkarlarını daha iyi savunması gerektiğine inanıyorum. Fransa'nın gücü için olduğu kadar Avrupa'nın gücü için de mücadele edeceğim" sözlerini kullandı.

05.12.2021 - FRANSA Villepinte

Zemmour'un Villepinte'deki radikal toplantısı ırkçı nefret söylemlerini bir kez daha ortaya koydu. Aşırı sağcı adayın pazar günkü ilk toplantısı, toplantıdaki şiddetli söylemler ve polemikçi ifadelerle ırkçı ve göçmen karşıtı konuşmalara sahne oldu.

Damgalama (stereotip)

03.10.2021 - FRANSA

Macron Cezayir Bağımsızlık Savaşı'na katılanların soyundan gelenlerle yaptığı görüşmede "Cezayir Fransız sömürgeciliği sayesinde ulus oldu, Cezayir'i önce Türkiye sömürdü." diyerek Türkiye üzerinden Cezayir sömürgeciliğini meşrulaştırmaya çalıştı.

Şahsa Saldırı

30.03.2021 - BİRLEŞMİŞ MİLLETLER & FRANSA

Birleşmiş Milletler, Fransa'nın 3 Ocak tarihinde Mali'ye gerçekleştirdiği hava saldırısında en az 19 sivil ve 3 silahlı şahsın olmak üzere toplamda 22 kişinin hayatını kaybetmesine neden olduğunu açıkladı. Bunun üzerine Fransa sivilleri hedef almadığını saldırının İslamcı militanlara düzenlendiğini belirtti.

31.03.2021 - FRANSA Nancy

Yürüyüş yaptığı sırada bir Türk kadına yoldan geçen iyi giyimli, düzgün görümlü yaşlı bir adam saldırarak elindeki kapı anahtarını gözüne sokmaya çalıştı, yanındaki diğer Türk kadını da iterek yere düşürdü. İlk saldırdığı mağdur, 7 gün iş göremez raporu alırken tutuklanan saldırganın karakoldaki ilk ifadesinde "göçmenleri görmek istemediğini" ifade etti. Bu saldırılardan önce biri çocuk, dört kişiye daha saldırdığı

anlaşılan ırkçı saldırganın dosyaları birleştirildi. Cezai ehliyeti bulunmakla birlikte saldırganın, duruşma tarihine kadar akıl hastanesinde gözetim altında tutulmasına karar verildi.

05.04.2021 - FRANSA Strazburg

Terör örgütü PKK/PYD/YPG mensupları Strasbourg'da bulunan Avrupa Konseyi'nin önünde terörist ele başının resimleri ve pankartlar ile eylem yapıp zorla binaya girmeye çalıştı. Polisin müdahalesi sonucu grup dağılırken Avrupa Konseyi Sözcüsü Daniel Holtgen, twitter hesabından Strazburg polisine binayı ve personeli koruduğu için teşekkür etti.

09.04.2021 - FRANSA Paris

Gazeteci Nadiya Lazzouni ırkçı bir mektupta ölümle tehdit edildi. "Boynunuza bir kurşun sıkılmadan...islamcı fahişeler" gibi ifadelerin yer aldığı isimsiz tehdit mektubu çok ağır hakaretler ve nefret söylemi içermektedir. Nadiya Lazzouni instagram ve twitter hesaplarından fotoğraflarını ifşa ettiği tehdit mektubunun fotoğraflarıyla Gerald Darmanin, Emmanuel Macron ve Marlène Schiappa'ya meydan okumak istediğini ifade ederek hesaplarından yayınladı. Paylaşımlarında şu ifadelere yer verdi. "İşim ve topluluk önünde konuşmam sayesinde her zaman bir umut mesajı yaymaya ve bu zararlı iklimi görmezden gelmeye çalıştım. Halen bu at gözlüklerine rağmen yürüyebilir miyim? Bu ölüm tehditleri karşısında harekete geçecek misiniz?" Akşam saatlerinde Fransa İçişleri Bakanı Vatandaşlıktan Sorumlu Bakan Delegesi Marlène Schiappa yardım çağrısının yaklaşık 2 bin kez paylaşıldığı Twitter'dan yanıt verdi. "cinsiyetçi ve ırkçı olan bu hakaret ve tehditleri hiçbir tartışma haklı gösteremez!" Onları şiddetle kınıyorum. Bir şikâyette bulunmak isterseniz, mahkemeler bunu kabul edecektir".

17.04.2021 - FRANSA Paris

Fransa Millî Görüş Başkanı, içlerinde emekli askerlerin de bulunduğu isimsiz bir oluşumdan ölüm tehdidi içerikli mektup aldı.

26.04.2021 FRANSA Saint-Die-Des-Vosges

Ermeni grup Türk ailesine saldırdı, 4 kişi yaralandı. Fransa'nın Saint-Die-Des-Vosges kentinde 40 kişilik Ermeni grup Kellerman Bölgesi'ndeki Türk ailesine saldırdı. Cumartesi günü bir Ermeninin Türk aile üyesine arabayla çarpması sonucu ortaya

çıkan tartışma günün ilerleyen saatlerinde Ermeni grubun Türk ailesinin evine girerek aileye beyzbol sopası, bıçak ve demir çubuklarla saldırmasıyla aile üyelerinin yaralanması ile sonuçlanmıştır. Aile üyelerinden birinin kafatası üç kırık saptandığı, hastaneye kaldırılan diğer üç aile üyesinden birinin ise ameliyat edildiği açıklandı. Ayrıca, Ermeni gurup olay yerinden ayrılırken, bir şahsın yanında getirdiği tabancayla havaya ateş açtığı aktarıldı. Grubun içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan çatışmalarda Karabağ bölgesini ziyaret eden bir kişinin olduğu da belirlendi. Bu durum grubun ırkçı bir motivasyonla hareket ettiğini ortaya koymaktadır.

27.04.2021 FRANSA Strazburg

Fransa merkezli Uluslararası Adalet, Eşitlik ve Barış Konseyi (COJEP) Genel Başkanına posta yoluyla kendisine ve Müslümanlara yönelik internet çevirisiyle yazılmış Türkçe hakaret ve tehditler içeren bir mektup gönderildi.

29.04.2021 - FRANSA Dole

Franche-Comte bölgesinin Dole şehrinde yaşayan Arap kökenli Adil Sefrioui ırkçı saldırıya uğradı. Adil Sefrioui 7 ve 12 yaşlarında bulunan çocuklarının evin önünde oyun oynarken bir yabancıнын çocuklarını fotoğrafladığını fark etmesi üzerine bunu neden yaptığını sorarak silmesini söyledi. Bunun üzerine yabancı "Bugün kaportanın altına gireceksin bicot" diyerek Sefrioui'ye saldırdı. Daha sonrasında da arabasından aldığı bijon somunuyla tehdit etti ve şiddeti daha da arttırarak aracı Sefrioui'nin üzerine sürdü. Ezilmekten zor kurtulan Sefrioui'nin burnu ve parmağı kırıldı.

05.05.2021 - FRANSA Guichainville

Fransa'da 20 ve 27 Haziran 2021 tarihlerinde gerçekleştirilmesi öngörülen bölgesel seçimlerde Normandiya Bölge Konseyi Başkanlığı adayı, şahsi sosyal medya hesabından Guichainville'de inşası devam eden bir caminin önünde yaptığı açıklamayı yayımladı. Videoda, siyasetçi cami inşaatıyla Normandiyalı yurttaşların yaralandığını, siyasal İslamın Fransa'nın tüm bölgelerinde olduğu gibi Normandiya'da da yayılmakta olduğunu, buna bir son verilmesi gerektiğini ifade ederek, "cemaatçiliğe" dur denilmesi çağrısında bulundu. Fransız makamlarınca "İrksal nefreti körükleme" suçlamasıyla siyasetçi hakkında soruşturma başlatıldı.

11.05.2021 - FRANSA Paris

Bir grup aşırı sağcı ordu mensubu bildiri yayımlayarak, bürokratları İslam'a karşı savaşmaya davet etti.

30.06.2021 - FRANSA Paris

Havaalanında terör örgütü PKK/PYD/YPG posterleri açan bir grup, THY'ye boykot çağrısında bulundu.

08.09.2021 - FRANSA Cergy

Cergy'de teslimat görevlisine ırkçı saldırı: Sanık iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Adam, siyahi bir teslimatçıya saldırdıktan ve müdahale etmeye çalışan bir komşusuna ırkçı hakaretlerde bulunduktan sonra iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. 23 yaşındaki geçici bir sürücü olan sanık Mourad D., ırkçı saikli şiddet, alenen hakaret suçlarından hüküm giydi. Toplam iki yıl hapis cezası aldı.

08.10.2021 - FRANSA Landes

Landes'da yaşanan olayda Claude Gorsky, Landes Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ırkçı nefret temelinde cinayete teşebbüsten 25 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Komşusu Said El Barkaoui'ye beş el ateş etmişti. Komşusu iki hafta sonra aldığı yaralara yenik düşerek hayatını kaybetti.

14.09.2021 - FRANSA Aubenas

DİTİB Aubenas Derneğini gösteren sokak tabelasına kimliği belirsiz kişilerce "Mort à l'İslam (İslam'a ölüm) ibaresinin yazıldığı öğrenilmiştir.

25.09.2021 - FRANSA Strazburg

Fransa'nın Strazburg kentinde inşaatı devam eden ve Avrupa'nın en büyük camisi olacak olan Eyüp Sultan Camiine "Savaş ilanı" başlıklı mektupta "Fransa'da İslam dinine yer olmadığı" ileri sürülerek "Hazırlanın, camilerinizde daha önce benzeri görülmemiş saldırılara maruz kalacaksınız. Çok kalabalığız. İyi hazırlanın, intikam başlıyor." tehditlerinde bulunuldu.

28.09.2021 - FRANSA Mulhouse

Mulhouse Millî Görüş Teşkilatı Camiine 'İslama Karşı Federasyon' isimli bir örgüt tarafından "savaş ilanı" ve "saldırı bildirimini" içeren bir tehdit mektubu gönderildi.

05.10.2021 - FRANSA Strazburg

Strazburg Millî Görüş Teşkilatı'na "İslam Karşıtı Federasyon" isimli bir kuruluş tarafından İslam karşıtı ifadeler ve savaş ilanı gibi tehdit içerikli bir mektup gönderildi.

25.10.2021 - FRANSA Paris

Paris'te ırkçı saldırı: siyah bir adam iki kişi tarafından hakarete uğradı ve şiddetle dövüldü. Paris'te 18 Ekim 2021 Pazartesi- 19 Ekim 2021 Salı gecesi ırkçı bir saldırı gerçekleşti. Bir adam ve arkadaşları, ırkçı tacize maruz kaldıktan sonra ağır dövüldü. İki adam tutuklandı, ırkçı gerekçelerle şiddetli saldırının sorumluluğunu üstlendiler ve adli gözetime alındılar.

09.12.2021 - FRANSA Paris

Paris'te bir kampta iki göçmene kılıçlı saldırı düzenlendi, şüpheli tutuklandı. 8 Aralık 2021 Çarşamba günü Paris'in 12. bölgesinde bir kampta iki göçmen, elinde kılıçlı bir adam tarafından saldırıya uğradı. Saldırganın yaralama esnasında yabancılardan bıktığını söylediği ifadeler kayda geçti. İki kurban hastaneye kaldırıldı. Bir şüpheli tutuklandı ve cinayete teşebbüsten soruşturma açıldı.

17.12.2021 - FRANSA Paris

Paris'in güneyindeki küçük bir kasaba olan Nibelle'de oturan Türk ailenin kapısının önüne kanlı domuz ayakları bırakıldı.

Cami Saldırıları

09.04.2021 - FRANSA Nantes

Marsilya yakınlarındaki Marignane şehrinde 1977 yılından beri faaliyet gösteren DİTİB'e bağlı Türk Kültür ve Dayanışma Derneği Camii (Türk Camii) cuma namazı sonrası terör örgütü PKK/PYD/YPG'li bir grubun saldırısına uğradı. Türk bayrağı indirildi. Derneğin camıları kırılarak içeriye molotof kokteyli ve sis bombası atıldıysa da molotof kokteyli tutuşmadı. Ayrıca gruba engel olmaya çalışan 4 Türk yaralandı. Uzun yıllardır Kürtlerin yoğun olduğu bir mahallede, sorunsuz şekilde faaliyet gösteren dernek olay sonrasında taşınma kararı alırken Belediye başkanı, zaten taşınma kararı alan cami için "şehir merkezinde yeri olmadığı" açıklamasında bulundu. Olaydan iki hafta önce ise 23 Mart 2021 günü Paris, Marsilya ve Draguignan'da gerçekleştirilen operasyonlarda 13 kişi gözaltına alınmış, gözaltına alınanlardan 7'si "terörün finansmanı" ile "terörist bir yapıyla bağlantılı organize gasp" suçlamalarıyla mahkemeye çıkarılarak tutuklanmıştı. Bu operasyonların ardından PKK/PYD/YPG terör örgütünün Fransa makamlarına göz dağı verme amacıyla saldırılarını artırdığı yorumları medyaya yansdı.

09.04.2021 - FRANSA Nantes

9 Nisan 2021 Cuma günü sabah 03:00 civarında Nantes'ın kuzeyindeki Arrahma camisinin kapısı belirtilere göre ateşe verildi. Kundaklama neticesinde hasar var, yaralanma yok. Yangının muhtemelen kasıtlı çıkarıldığı düşünülmekle birlikte olay ile ilgili soruşturma başlatıldı. Olay yerine çağrılan itfaiye ekipleri yangını kontrol altına aldı. Alevler binanın kapısına ve duvarlarına zarar verdi. Soruşturmada edinilen ilk bilgilere göre, yangın cami kapısının hemen önüne bırakılan içi karton kutularla dolu üç bidonun ateşe verilmesiyle başladı. Görgü tanıklarının ifadelerine göre, olay yerinde benzin bidonları bulundu. Olay ile alakalı, Loire-Atlantique yetkililerinden yangınla ilgili adli soruşturma yürütüldüğüne ilişkin açıklama geldi.

11.04.2021 - FRANSA Rennes

11 Nisan Pazar günü Rennes kentindeki Villejean mahallesinde Avicenna İslam Kültür Merkezinin duvarlarına islamofobik hakaretlerle dolu yazıların yazıldığı bir saldırı gerçekleştirildi. İçişleri Bakanı Gérald Darmain'in öğleden sonra ziyaret edeceği olay yerinde İslam Kültür Merkezinin duvarlarına "Allah faux dieu", "L'immigration tue!", "France éternelle", "Non à l'islamisation", "Vive le roy" gibi Hz. Muhammed'e (sav) ağır hakaretler içeren yazıların yanı sıra, Allah doğru tanrı değildir, göç öldürür, ebedi Fransa, İslamizasyona hayır, yaşasın kralımız, Charles

Martel bizi kurtar gibi hakaret dolu yazıların yazıldığı görüldü. Bölge Müslümanları Konseyi Başkan Yardımcısı Abdurrahman Aktürk ‘‘Peygamberimizi aşığılamak, ona ilişkin bu kelimeleri yazmak, bir Müslümanın cami duvarında asla görmek istemeyeceğı sözlerdir’’ diyerek olayı kınadı. Müslüman Kültür merkezinin başkanı Mohamed Zaïdouni ise olayı ‘‘alçak, iğrenç ve korkakça bir hareket’’ olarak nitelendirdi.

21.04.2021 - FRANSA Talence

21 Nisan 2021 Çarşamba günü Talence kentinde yer alan ve inşaatı devam eden caminin duvarlarına islamofobik hakaretler içeren nefret dolu ifadeler yazıldığı ortaya çıktı. Talence Müslümanları Derneğı perşembe günü konuya ilişkin şikâyette bulunacaklarını açıkladı. Aynı zamanda Belediye Başkanı Emmanuel Sallabery ciddi bir kararlılıkla bu tür islamofobik hakaretleri kınadıklarını ifade etti. Talence Müslümanları Derneğı başkanı Mohamed Boultam kent Müslümanlarına sakin olmaları yönünde çağrıda bulunarak, kentimize yönelik kargaşaya çıkartmaya yönelik yapılan bu provokasyon eyleminin barış ve huzurumuzu bozmasına izin verilmemesi yönünde çağrıda bulundu. Polisin işini yapmasına müsaade ettiklerini ve parmak izlerinden çikacak sonucu beklediklerini paylaştı.

22.02.2021 - FRANSA Strazburg

Strasbourg'da Millî Görüş'e ait Eyüp Sultan Camiinin duvarına "İslam'a Hayır, Köyünüze Gidin" yazıldı. Yazıyı yazan kişinin aşırı sağcı bir gruba yakın olduğu tespit edildi.

30.04.2021 - FRANSA Rennes

Rennes camisi bir kez daha ırkçı saldırıların ve yazıların hedefi oldu. Cuma günü Rennes'deki (Ille-et-Vilaine) Avicenna kültür ve ibadet merkezinin duvarlarında birkaç ırkçı etiket, yazı bulundu. Benzer yazılar birkaç hafta önce yazılmıştı. Saldırıların sistematik bir şekilde devam ettiği gözlemlenmektedir.

30.04.2021 - FRANSA Bretagne

Bretonya bölgesinde yer alan İbni Sina Camii, 20 gün içinde ikinci kez saldırıya uğradı. "Fransızlar uyanın", "Sizi uyarmıştık, göçmenlik öldürür", "İslamlaşmaya hayır" gibi yazıların yanı sıra cami inşaatına maddi yardım kararı olan Yeşiller Partili (EELV) belediye için de "EELV=Hainler" yazıldı.

03.05.2021 - FRANSA Albertville

Albertville şehrinde Millî Görüş'e ait cami kundaklanmaya çalışıldı. Şans eseri büyük bir hasar ve yaralanma meydana gelmedi.

04.07.2021 - FRANSA Martigues

Martigues'de bulunan imam eğitim enstitüsü duvarına islamofobik yazılar yazıldı. Bouches-du-Rhône'a bağlı Martigues'deki Dar Ennour Enstitüsü duvarlarında pazar sabahı onlarca hakaret ve nefret söylemi içeren islamofobik yazılar bulundu. Bu merkez Paris Ulu Camii Gazali Enstitüsünün bir eki olarak imam olmak isteyen 18 kişiye eğitim veriyor. Duvarlarda yer alan yazılarda son yıllarda İslamofobik hadiseler ve bağlantılı kişilere de atflar yapıldığı görülüyor. (Samuel Paty, Bataclan, Charlie Hebdo, Nice, Charles Martel) Martigues Belediye Başkanı Gaby Charroux enstitüye gerçekleştirdiği ziyarette "Bu aptalca ve anlamsız eylemleri en büyük kararlılıkla kınıyorum" ifadelerini kullandı. Gaby Charroux, "Kentimizde ve Cumhuriyetimizde ne hakaretin ne de tehdidin yerinin olmadığını hatırlatmak isterim" ifadelerine de yer verdi. Şikâyette bulunulduğunu ve polisin soruşturma başlattığı ifade edildi.

03.10.2021 - FRANSA Normandy

Normandy'de aşırı sağ terör saldırısı önlendi ancak ortaya çıkan bulgular ırkçı nefretin boyutlarını göz önüne seriyor. Hitler'in ve "Büyük Yer Değiştirme" teorisinin 19 yaşındaki gencin bir eski lisesinde ve bir camide toplu katliam planları kurduğu ortaya çıktı. Suçlu bulunarak hapse atıldı. Bir adli kaynak cumartesi günü Paris'ten gelen bilgileri doğrulayarak, eski lisesinde ve Adolf Hitler'in doğum gününde bir camide toplu katliam yapmak istediğinden şüphelenilen genç bir adamın yakalanarak hapse atıldığını doğruladı. Ele geçirilen defterinde, katliamın planlarından bahsederken "İnsan avına çıkıyorum ve ben" kana susadım" yazılıydı.

06.11.2021 - FRANSA

Diyanet İşleri Türk İslam Birliği'ne bağlı 3 caminin (Morteau/Montlebon Türk Derneği, Roubaix Fransız Dostluk Derneği ve Pontarlier camii) duvarlarına haç çizildi ve İslam karşıtı yazılar yazıldı.

23.11.2021 - FRANSA Besançon

Fransa'da camilere Nazizm'e karşı direnişini temsil ettiği varsayılan Gaullizm sembolü olan haç işareti çizmek suretiyle yapılan saldırılar hız kesmeden devam ediyor. Müslümanlara Fransa'da evlerinde olmadıklarını hissettirmek için her şey yapılıyor. Aşırılık yanlıları dini sembolere, camilere saldırıyor ve Müslüman inancına sahip Fransız halkının, göçmenlerin ve büyük çoğunluğunu Müslüman toplumun oluşturduğu toplumun kalplerine korku eklemeye çalışıyor.

27.12.2021 - FRANSA Domene

Domene kentinde sarhoş olduğu düşünölen bir kişi 27 Aralık akşamı kentteki camiye girerek camii içindeki eşyalara zarar verdi ve kâğıttan bir masa örtüsüne imamı ve cemaati teröre teşvikle suçlayan yazılar yazdı.

28.12.2021 - FRANSA Domene

La Mure'deki Türk camiinin duvarına "Müslümanlar zararlıdır", "İslam Avrupa'dan dışarı" şeklinde İslam düşmanı yazılar yazıldı, bina önündeki çöp bidonları devrilerek, posta kutusu ve kapı koluna zarar verildi. Küçük bir ay yıldızlı flama (muhtemelen Tunus bayrağı) kısmen yanmış halde bulundu.

Dernekler (Merkez-Oluşum-Mülk-İşletme-Dış Temsilcilik) Saldırı

20.01.2021 - FRANSA Saverne

Saverne kentindeki Türk Kültür Derneği Merkezinin duvarına geç saatlerde Türkçe hakaret ve küfür içeren ifadeler yazıldı.

31.03.2021 - FRANSA Paris

"Türkiyeli Yurttaşlar Meclisi" ACORT'un kapısına dernek levhasını kapatacak şekilde haç çizildi. Birkaç ay önce de derneğin kapısına "İslam = Ölüm" yazılmıştı.

06.04.2021 – FRANSA Lyon

Lyon'da bir Türk'e ait işletmeye Terör örgütü PKK/PYD/YPG'li bir grup saldırdı. Dükkânda hasar oluştu.

06.04.2021 – FRANSA Paris

Terör örgütü PKK/PYD/YPG tarafından Türkiye Cumhuriyeti Paris Başkonsoloslughuna düzenlenen molotof kokteylli saldırıda şans eseri yaralanan olmadı.

08.04.2021 – FRANSA

Fransa'da son 14 gün içinde PKK destekçileri tarafından farklı illerde dört Türk mekanına saldırı gerçekleştirildi.

17.04.2021 - FRANSA Strasbourg

Millî Görüş Fransa Başkanı Fatih Sarıkır, 17 Nisan 2021 Cumartesi günü evine ulaşan bir tehdit mektubu aldığını duyurdu. "Action France" tarafından imzalanan tehdit mektubunda, Sarıkırın şahsına yönelik yazılan mektupta yer alan ifadeler şu şekildedir. Sizler apaçık Fransa'ya savaş açmış Türk İslamcılığının hizmetindesiniz. Fakat siz ve sizin gibiler Fransa'da her zaman azınlık olmaya devam edeceksiniz. Nefret dininizi empoze etmek ve Fransızları ülkelerinden kovmak istiyorsunuz. Bunun kampınızda kan sel olmadan olmayacağından emin olun. Fransız ordusu tüm unsurlarıyla çok geç olmadan ana vatanını ve Fransız kimliğini korumak için hazır. Yaşasın Fransa! Fatih Sarıkır kişisel olarak aldığı ölüm tehdidi mektubunu şiddetle kınadığını ifade etti.

25.04.2021 - FRANSA Saint Die-Des-Vosges

Fransa'da yaklaşık 40 kişiden oluşan bir grup ırkçı Ermeni Türk ailenin evini basarak dört kişiyi yaraladı, yaralılardan birinin kafatasında 3 çatlak oluştu. Saldırganlar olay yerinden uzaklaşırken havaya ateş açtı.

28.05.2021 - FRANSA Bron

Bron'da bir öğrenci yurdunun duvarlarına "İslam Suikastçi", "Müslümanlar Dışarı" yazıları yazılıp gamalı haç çizildi.

11.12.2021 - FRANSA Mulhouse

Fransa'nın kuzeydoğusundaki Mulhouse kentinde, Müslüman mezarları tahrip edildi.

Kaynakça

Amiriaux, V. (2009). L'« affaire du foulard » en France : retour sur une affaire qui n'en est pas encore une. *Sociologie et sociétés*, 41(2), 273–298. <https://doi.org/10.7202/039268ar>

Berson, C. (2013). *Testing* : la difficulté de l'interprétation de la discrimination à l'embauche. *Travail et emploi*, 135, 27-40. <https://doi.org/10.4000/travailemploi.6063>

Brinbaum, Y, Safi, M Simon, P (2016). Les discriminations en France : entre perception et expérience (chapitre 14). Beauchemin C., dir.; Hamel C., dir.; Simon P., dir. *Trajectoires et origines : Enquête sur la diversité des populations en France*, INED, pp.413-442, 2016, 978-2-7332-8004-1. (halshs-01282800)

Carcillo, S & Valvort, M (2021). “ L'état des discriminations en France après 5 ans de présidence Macron”, Le cercle des économisés, <https://lecercledeseconomistes.fr/letat-des-discriminations-en-france-apres-5-ans-de-presidence-macron/>

Cunningham, J and Light, R (2016). “Institutional Discrimination.” Wiley Blackwell Encyclopedia of Sociology, 2nd Ed

De Frouville, O (2020). “La France, peu cohérente patrie des droits de l'homme », Le Monde, 3 Aralık 2020.

Droin, N (2018) « L'appréhension des discours de haine par les juridictions françaises : entre travail d'orfèvre et numéro d'équilibriste », *La Revue des droits de l'homme* [En ligne], 14 | 2018, mis en ligne le 21 juillet 2018, consulté le 02 janvier 2022. URL : <http://journals.openedition.org/revdh/4302> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/revdh.4302>

Girard, C. (2015). Pourquoi punir les discours de haine? *Esprit*, 418 (10), 11–22. <http://www.jstor.org/stable/24470275>

Hatton, E (2019). “De la lutte contre les discriminations à la promotion de la laïcité, Hommes & Migrations, 1/1324, 49-55.

Lorcerie, F (2005) dir., *La politisation du voile en France, en Europe et dans le monde arabe*. Paris, Éd. L’Harmattan 266.

OSCE-BIDDH, 11-16, <https://www.osce.org/files/f/documents/a/0/36430.pdf>

OSCE, ODIHR, 19, 20, 29, <https://www.osce.org/files/f/documents/f/2/479104.pdf>

Redor-Fichot, M (2005) « Laïcité et principe de non-discrimination », *Cahiers de la recherche sur les droits fondamentaux*, 4: 87-98.

Valvort, M (2015). Discrimination a l’embauche: Une réalité, Institut Montaigne, https://www.institutmontaigne.org/ressources/pdfs/publications/20150824_Etude%20discrimination.pdf

İnternet Kaynakları

URL 1: <https://twitter.com/emmanuelmacron/status/1320417423300939776>.

URL 2: <https://www.vie-publique.fr/fiches/23870-pourquoi-parle-t-de-nouveaux-droits-pour-les-citoyens>.

URL 3: <https://theconversation.com/face-aux-discriminations-les-musulmans-et-les-minorites-demandent-legalite-127413>.

URL 4 : https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/textes/115b4660_proposition-resolution.

URL 5: <https://www.hrw.org/fr/world-report/2021/country-chapters/377416>.

URL 6: <https://www.amnesty.org/fr/location/europe-and-central-asia/france/report-france/>.

URL 7: https://www.francetvinfo.fr/societe/religion/religion-laicite/plus-de-quatre-musulmans-sur-dix-declarent-avoir-ete-victimes-de-discrimination-au-cours-de-leur-vie_3690873.html.

URL 8: https://www.francetvinfo.fr/societe/religion/religion-laicite/plus-de-quatre-musulmans-sur-dix-declarent-avoir-ete-victimes-de-discrimination-au-cours-de-leur-vie_3690873.html.

URL 9: <https://www.middleeasteye.net/fr/opinion-fr/france-loi-separatisme-appel-separation-musulmans-islam>.

URL 10: <https://www.humanite.fr/laicite-le-fosse-se-creuse-sur-la-loi-separatismes-698831>.

URL 11: <https://www.ldh-france.org/le-projet-de-loi-francaise-sur-le-separatisme-suscite-des-inquietudes-pour-les-droits-et-les-libertes-civiles-la-commission-europeenne-doit-interpeller-la-france/>.

URL 12: <https://www.defenseurdesdroits.fr/fr/covid-19-et-urgence-sanitaire-le-role-du-defenseur-des-droits#:~:text=La%20D%C3%A9fenseure%20des%20droits%20alerte,libert%C3%A9s%20li%C3%A9s%20au%20C2%AB%20pass%20sanitaire%20C2%BB&text=L%27%C3%A9volution%20rapide%20de%20l,gestion%20de%20la%20crise%20sanitaire%20C2%BB>.

URL 13: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/publications/titre-vii/chronique-de-droits-fondamentaux-et-libertes-publiques-janvier-a-juin-2021>.

URL 14: <https://www.defenseurdesdroits.fr/>.

URL 15: https://www.defenseurdesdroits.fr/sites/default/files/atoms/files/contrib-consult-15.06.21_0.pdf.

URL 16: https://www.bfmtv.com/politique/loi-separatisme-l-article-25-devient-l-article-18-pour-eviter-toute-confusion_AD-202012090171.html.

URL 17: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/02/18/protéger-les-libertes-en-luttant-contre-le-separatisme-islamiste-conference-de-presse-du-president-emmanuel-macron-a-mulhouse>.

URL 18: <https://www.publicsenat.fr/article/parlementaire/separatisme-le-senat-adopte-l-article-samuel-paty-qui-sanctionne-la-mise-en>.

URL 19: <https://www.aa.com.tr/fr/journal-de-lislamophobie/france-les-dissolutions-encha%C3%A9ne-des-associations-suscitent-inqui%C3%A9tude-et-indignation-/2403675>.

URL 20: <https://www.franceculture.fr/sociologie/Racisme-Etat-expression-tabou-discrimination>.

URL 21: https://www.lemondepolitique.fr/cours/libertespubliques/libertes/liberte_expression.htm.

URL 22: <https://www.maisondesjournalistes.org/renvoye-special/>.

URL 23: https://www.reseau-canope.fr/fileadmin/user_upload/Projets/Je_dessine/pdf/Jedessine_LiberteExpression.pdf

URL <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/muslim-population-by-country>

EK-1 AVRUPA BİRLİĞİ TEMEL HAKLAR BİLDİRGESİ

BÖLÜM I / ONUR

Madde 1 İnsanlık onuru

İnsanlık onuru, ihlal edilemez. Saygı gösterilmeli ve korunmalıdır.

Madde 2 Yaşama hakkı

1. Herkes, yaşama hakkına sahiptir.
2. Hiç kimse, ölüm cezasına çarptırılmamalı veya idam edilmemelidir.

Madde 3 Kişinin bedensel ve ruhsal dokunulmazlık hakkı

1. Herkes, kendi bedensel ve ruhsal dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
2. Tıp ve biyoloji alanlarında, özellikle aşağıda belirtilenlere saygı gösterilmelidir:

(a) yasada belirtilen usullere uygun olarak ilgili kişinin özgürce ve bilinçli olarak vereceği muvafakat,

(b) insan ırkının soyaçekim yoluyla ıslahına yönelik uygulamaların yasaklanması,

(c) insan bedeninin ve bölümlerinin ticari bir kazanç kaynağı haline getirilmesinin yasaklanması,

(d) insanların kopyalama yoluyla üretilmesinin yasaklanması.

Madde 4 İşkence veya insanlık dışı veya alçaltıcı muamele veya ceza yasağı

Hiç kimse, işkenceye veya insanlık dışı veya alçaltıcı muamele veya cezaya tabi tutulmamalıdır.

Madde 5 Kölelik ve zorla çalıştırılma yasağı

1. Hiç kimse, kul ya da köle olarak tutulamaz.
2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.
3. İnsan kaçakçılığı yasaklanmıştır.

BÖLÜM II / ÖZGÜRLÜKLER

Madde 6 Özgürlük ve güvenlik hakkı

Herkes kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir.

Madde 7 Özel ve aile yaşamına saygı

Herkes, özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.

Madde 8 Kişisel bilgilerin korunması

1. Herkes, kendisine ilişkin kişisel bilgilerinin korunmasını isteme hakkına sahiptir.
2. Bu tür bilgiler, belirtilen amaçlar için ve ilgili kişinin muvafakatine veya yasada öngörülen başka meşru temele dayalı olarak adil şekilde kullanılmalıdır. Herkes, kendisi hakkında toplanmış olan bilgilere erişme ve bunlarda düzeltme yaptırma hakkına sahiptir.
3. Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenecektir.

Madde 9 Evlenme ve aile kurma hakkı

Evlenme hakkı ve aile kurma hakkı, bu hakların kullanılmasına ilişkin ulusal mevzuata uygun olarak teminat altına alınacaktır.

Madde 10 Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü

1. Herkes, düşünce, din ve vicdan özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, din veya inancını değiştirme özgürlüğünü ve din veya inancını tek başına veya topluluk halinde, aleni veya gizli olarak ibadet etme, öğretme, uygulama ve gereklerine uyma şeklinde açığa vurma özgürlüğünü içerir.
2. Bu hakkın kullanılmasına ilişkin ulusal mevzuata uygun olarak dini nedenlerle askerlik görevini yapmayı reddetme hakkı tanınmaktadır.

Madde 11 İfade ve haber alma özgürlüğü

1. Herkes, ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ulusal sınırlarla kısıtlanmaksızın bir görüşe sahip olma, haber ve düşünceleri elde etme ve bunları ulaştırma özgürlüğünü içerir.
2. Basının özgürlüğü ve çoğulculuğuna saygı gösterilmelidir.

Madde 12 Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

1. Herkes, barışçıl bir biçimde toplanma özgürlüğü ile her düzeyde, özellikle siyaset, sendika ve yurttaşlıkla ilgili konularda örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu, herkesin kendi çıkarlarını korumak için sendika kurma ve sendikalara girme hakkını da içerir.
2. Birlik düzeyindeki siyasi partiler, Birliğin vatandaşlarının siyasi iradesinin ifade edilmesine katkıda bulunurlar.

Madde 13 Sanat ve bilim özgürlüğü

Sanat ve bilimsel araştırma, kısıtlamaya tabi olmamalıdır. Akademik özgürlüğe saygı gösterilmelidir.

Madde 14 Eğitim hakkı

1. Herkes, eğitim görme ve mesleki ve sürekli eğitimden yararlanma hakkına sahiptir.
2. Bu hak, serbest zorunlu eğitim görme olasılığını da içerir.
3. Demokratik ilkelere ve ailelerin çocuklarının kendi dini, felsefi ve eğitim konusundaki inançlarına uygun olarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlama hakkına saygı gösterilerek eğitim kurumları tesis etme özgürlüğüne, bu özgürlük ve hakkın kullanılmasına ilişkin ulusal mevzuata uygun olarak saygı gösterilmelidir.

Madde 15 Meslek seçme ve çalışma hakkı

1. Herkes, çalışma ve serbestçe seçilmiş veya kabul edilmiş bir mesleği yapma hakkına sahiptir.
2. Birliğin her vatandaşı, herhangi bir Üye Devlette iş arama, çalışma, yerleşme hakkını kullanma ve hizmet verme özgürlüğüne sahiptir.
3. Üye Devletlerin ülkelerinde çalışma izni almış olan üçüncü ülkelerin vatandaşları, Birliğin vatandaşlarının çalışma şartlarına eşit çalışma şartlarından yararlanma hakkına sahiptir.

Madde 16 Bir ticari faaliyette bulunma özgürlüğü

Herkes Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ve uygulamalara göre bir ticari faaliyette bulunma özgürlüğü tanınmaktadır.

Madde 17 Mülk edinme hakkı

1. Herkes, yasal şekilde elde ettiği mülküne sahip olma, kullanma, elden çıkarma ve miras bırakma hakkına sahiptir. Kamu menfaati nedeniyle veya yasada öngörülen koşullar çerçevesinde, kaybı karşılığında zamanında adil bir tazminat ödenmesi koşulu ile yapılması dışında, hiç kimsenin elinden mülkü alınamaz. Mülkün kullanımı, kamu menfaati için gerekli olduğu ölçüde yasa ile düzenlenebilir.

2. Fikri mülkiyet, korunmalıdır.

Madde 18 Sığınma hakkı

Sığınma hakkı, 28 Temmuz 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve sığınmacıların statüsüne ilişkin 31 Ocak 1967 tarihli Protokol kuralları dikkate alınarak ve Avrupa Topluluğunu kuran Antlaşma'ya uygun olarak teminat altına alınmalıdır.

Madde 19 İhraç, sınır dışı veya iade etme yasağı

1. Toplu sınır dışı etmeler yasaktır.

2. Hiç kimse, ölüm cezası, işkence veya başka insanlık dışı veya alçaltıcı muamele veya cezaya tabi tutulması konusunda ciddi bir tehlikenin bulunduğu bir Devlete geri gönderilemez, sınır dışı edilemez veya iade edilemez.

BÖLÜM III / EŞİTLİK

Madde 20 Yasa önünde eşitlik

Herkes, yasa önünde eşittir.

Madde 21 Ayrımcılık yasağı

1. Cinsiyet, ırk, renk, etnik veya sosyal köken, kalıtımsal özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya başka herhangi bir görüş, bir ulusal azınlığın üyesi olma, hususiyet, doğum, maluliyet, yaş veya cinsel eğilim gibi herhangi bir nedenle ayrımcılık yapılması yasaktır.

2. Avrupa Topluluğunu kuran Antlaşma ve Avrupa Birliği Antlaşmasının uygulanması kapsamı çerçevesinde ve bu Antlaşmaların özel hükümleri saklı kalmak üzere milliyet nedeniyle her türlü ayrımcılık yasaktır.

Madde 22 Kültürel, dini ve dilsel çeşitlilik

Birlik, kültürel, dini ve dilsel çeşitliliğe saygı gösterecektir.

Madde 23 Erkekler ve kadınlar arasında eşitlik

Erkekler ve kadınlar arasında eşitlik, istihdam, çalışma ve ücret dahil olmak üzere bütün alanlarda sağlanmalıdır.

Eşitlik ilkesi, yeterli şekilde temsil edilmeyen cinsin lehine belirli avantajlar sağlanmasını öngören önlemlerin sürdürülmesini veya benimsenmesini engellemez.

Madde 24 Çocuk hakları

1. Çocuklar, kendi refahları için gerekli koruma ve özenden yararlanma hakkına sahiptir. Görüşlerini serbestçe ifade edebilirler. Bu görüşler, kendi yaşları ve olgunluk düzeylerine uygun olarak kendilerini ilgilendiren konularda dikkate alınır.

2. Kamu makamları veya özel kuruluşlar tarafından çocuklarla ilgili olarak yapılan bütün işlemlerde, çocuğun çıkarlarının en iyi şekilde korunmasına öncelik verilmelidir.

3. Her çocuk, bunun kendi çıkarlarına aykırı olması durumu haricinde, anne ve babasının her ikisi ile düzenli olarak kişisel ilişki ve doğrudan temas sürdürme hakkına sahiptir.

Madde 25 Yaşlı hakları

Birlik, yaşlıların, onurlu ve bağımsız bir yaşam sürdürme ve sosyal ve kültürel yaşama katılma haklarını tanımakta ve saygı göstermektedir.

Madde 26 Engellilerin toplumla bütünleştirilmesi

Birlik, engelli kişilerin, bağımsızlıklarını, toplumsal ve mesleki yaşamla bütünleştirilmelerini ve toplum yaşamına katılmalarını sağlamaya yönelik önlemlerden yararlanma hakkını tanımakta ve saygı göstermektedir.

BÖLÜM IV / DAYANIŞMA

Madde 27 İşçilerin işletme içinde bilgi alma ve danışma hakkı

Topluluk mevzuatı ile ulusal yasalar ve uygulamalarda öngörülen durumlar ve koşullarda işçiler veya temsilcilerine, uygun düzeylerde zamanında bilgi verilmeli ve danışılmalıdır.

Madde 28 Toplu sözleşme görüşmeleri yapma ve eylem hakkı

İşçiler ve işverenler veya bunların ilgili kuruluşları, topluluk mevzuatı ile ulusal yasalar ve uygulamalara göre uygun düzeylerde toplu sözleşmeler müzakere etme, imzalama ve menfaat ihtilafı olması halinde, grev dahil kendi çıkarlarını korumak için ortak eylem yapma hakkına sahiptir.

Madde 29 İşe yerleştirme hizmetlerinden yararlanma hakkı

Herkes, işe yerleştirme hizmetinden ücretsiz olarak yararlanma hakkına sahiptir.

Madde 30 Haksız işten çıkarmaya karşı koruma

Her işçi, Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ile uygulamalara göre haksız işten çıkarmaya karşı korunma hakkına sahiptir.

Madde 31 Adil ve hakkaniyete uygun çalışma koşulları

1. Her işçi, kendi sağlığı, emniyeti ve onuruna saygı gösteren çalışma koşullarından yararlanma hakkına sahiptir.

2. Her işçi, azami çalışma saatlerinin sınırlandırılması, günlük ve haftalık dinlenme dönemleri ve yıllık ücretli izin hakkına sahiptir.

Madde 32 Çocuk işçi çalıştırmanın yasaklanması ve çalışan gençlerin korunması

Çocuk işçi çalıştırılması yasaktır. Gençler için daha elverişli olabilecek kurallar saklı kalmak üzere ve sınırlı istisnalar dışında istihdam edilmek için asgari yaş sınırı, zorunlu eğitimin tamamlanması için belirlenen asgari yaştan daha düşük olamaz.

İşe alınan gençler, yaşlarına uygun çalışma koşullarında çalıştırılmalı, ekonomik sömürüye ve emniyetlerine, sağlıklarına veya fiziksel, ruhsal, ahlaki veya sosyal gelişimlerine zarar verme olasılığı bulunan veya eğitimlerini engelleyebilecek her türlü işe karşı korunmalıdır.

Madde 33 Aile ve meslek yaşamı

1. Aile, yasal, ekonomik ve sosyal korumadan yararlanmalıdır.
2. Aile ve meslek yaşamının bağdaştırılması için herkes, doğumla bağlantılı bir nedenle işten çıkarmaya karşı korunma hakkına ve bir çocuğun doğumu veya evlat edinilmesinden sonra ücretli doğum ve ebeveynlik izni alma hakkına sahiptir.

Madde 34 Sosyal güvenlik ve sosyal yardım

1. Birlik, Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ile uygulamalarda belirtilen usullere göre doğum, hastalık, iş kazaları, bakıma muhtaç olma veya yaşlılık gibi durumlarda ve işten çıkarılma durumunda koruma sağlayan sosyal güvenlik yardımları ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını tanımakta ve saygı göstermektedir.
2. Avrupa Birliği'nde yasal olarak ikamet eden ve dolaşan herkes, Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ile uygulamalara göre sosyal güvenlik yardımları ve sosyal avantajlardan yararlanma hakkına sahiptir.

Birlik, Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ile uygulamalarda belirtilen usullere göre sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadele için yeterli imkanlara sahip olmayan herkes için uygun bir yaşam sağlamak amacıyla sosyal ve konut yardımından yararlanma hakkını kabul etmekte ve saygı göstermektedir.

Madde 35 Sağlık hizmetleri

Herkes, ulusal yasalar ve uygulamalarda belirtilen şartlar çerçevesinde koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına ve tıbbi tedaviden yararlanma hakkına sahiptir. Bütün Birlik politikaları ve faaliyetlerinin tanımlanmasında ve uygulanmasında yüksek düzeyde bir insan sağlığı koruması sağlanmalıdır.

Madde 36 Genel ekonomik konulardaki hizmetlerden yararlanma

Birlik, sosyal ve bölgesel uyumunu artırmak için Avrupa Topluluğu'nu oluşturan Antlaşma'ya uygun olarak ulusal yasalar ve uygulamalarda öngörülen genel ekonomik konulardaki hizmetlerden yararlanma hakkını kabul etmekte ve saygı göstermektedir.

Madde 37 Çevresel koruma

Yüksek düzeyde bir çevresel koruma ve çevrenin kalitesinin iyileştirilmesi, Birliğin politikalarına dahil edilmeli ve sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak sağlanmalıdır.

Madde 38 Tüketici Koruması

Birlik politikaları, yüksek düzeyde tüketici koruması sağlamalıdır.

BÖLÜM V / VATANDAŞLIK HAKLARI

Madde 39 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanma ve aday olma hakkı

1. Birliğin her vatandaşı, ikamet ettiği Üye Devlette, bu Devletin vatandaşları ile aynı koşullar altında Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanma ve aday olma hakkına sahiptir.

2. Avrupa Parlamentosu üyeleri, genel, serbest ve gizli oyla doğrudan seçilir.

Madde 40 Yerel seçimlerde oy kullanma ve aday olma hakkı

Birliğin her vatandaşı, ikamet ettiği Üye Devlette, bu Devletin vatandaşları ile aynı koşullar altında yerel seçimlerde oy kullanma ve aday olma hakkına sahiptir.

Madde 41 İyi idare hakkı

1. Herkes, işlerinin Birliğin kurumları ve organları tarafından tarafsız ve adil bir şekilde ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.

2. Bu hak, şunları içermektedir:

(a) herkesin, kendisini olumsuz şekilde etkileyebilecek herhangi bir işlemin yapılmasından önce görüşlerinin dinlenmesini isteme hakkı;

(b) herkesin, kendi dosyasına erişme hakkı ve meşru gizlilik çıkarlarına ve mesleki ve ticari gizliliğe saygı gösterilmesi;

(c) idarenin, kararları konusunda gerekçe gösterme yükümlülüğü.

3. Herkes, Topluluğun kuruluşları veya görevlilerinin, görevlerinin ifası sırasında yol açtıkları her türlü zararı, Üye Devletlerin yasalarındaki ortak genel ilkelere göre Topluluğa tazmin ettirme hakkına sahiptir.

4. Herkes, Birliğin kuruluşlarına, Antlaşmaların lisanlarından birinde mektup gönderebilir ve kendisine aynı lisanda cevap verilmesi zorunludur.

Madde 42 Belgelere erişme hakkı

Birliğin bütün vatandaşları veya bir Üye Devlette ikamet eden veya kanuni adresi bu devlette bulunan bütün gerçek veya tüzel kişiler, Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon belgelerine erişme hakkına sahiptir.

Madde 43 Kamu Denetçisi

Birliğin bütün vatandaşları veya bir Üye Devlette ikamet eden veya kanuni adresi bu devlette bulunan bütün gerçek veya tüzel kişiler, adli görevleri çerçevesinde hareket eden Adalet Divanı Bidayet Mahkemesi hariç olmak üzere, Topluluk kuruluşları veya organlarının faaliyetlerinde karşılaşılan kötü idare vakalarını Birlik kamu denetçisine havale etme hakkına sahiptir.

Madde 44 Dilekçe ile başvurma hakkı

Birliğin bütün vatandaşları veya bir Üye Devlette ikamet eden veya kanuni adresi bu devlette bulunan bütün gerçek veya tüzel kişiler, Avrupa Parlamentosu'na dilekçe ile başvurma hakkına sahiptir.

Madde 45 Dolaşım ve ikamet özgürlüğü

1. Birliğin her vatandaşı, Üye Devletlerin ülke sınırları içinde serbestçe hareket etmek ve ikamet etmek özgürlüğüne sahiptir.
2. Bir Üye Devletin ülkesinde yasal olarak ikamet eden üçüncü ülkelerin vatandaşlarına, Avrupa Topluluğu'nu tesis eden Antlaşma'ya uygun olarak dolaşım ve ikamet özgürlüğü tanınabilir.

Madde 46 Diplomatik ve konsolosluk koruması

Birliğin her vatandaşı, vatandaşlığında olduğu Üye Devletin temsil edilmediği bir üçüncü ülkenin topraklarında, herhangi bir Üye Devletin diplomatik veya konsolosluk makamları tarafından, söz konusu Üye Devletin vatandaşları ile aynı şartlarda korunma hakkına sahiptir.

BÖLÜM VI / ADALET

Madde 47 Etkili hukuki bir yola başvurma ve adil yargılanma hakkı

Birlik hukuku tarafından teminat altına alınmış olan hakları ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak bir mahkemede hukuki yola başvurma hakkına sahiptir.

Herkes, daha önceden yasa ile tesis edilmiş bağımsız ve tarafsız bir mahkemede makul bir süre içinde yapılacak adil ve kamuya açık bir duruşma yapılması hakkına sahiptir. Herkes, kendisine bilgi verilmesi, savunulması ve temsil edilmesi fırsatına sahip olmalıdır.

Gerekli imkanlara sahip olmayan herkese, bu yardımın adalete etkin bir şekilde ulaştırılmasının sağlanması için gerekli olması koşulu ile hukuki yardım sağlanacaktır.

Madde 48 Masumiyet karinesi ve savunma hakkı

1. Kendisine karşı ithamda bulunulan bir kişinin, yasaya göre suçlu olduğu kanıtlanıncaya kadar masum olduğu kabul edilecektir.

2. Kendisine karşı ithamda bulunulmuş olan bir kişinin savunma haklarına saygı gösterilmesi teminat altına alınmalıdır.

Madde 49 Cezayı gerektiren suçların ve cezaların orantılı olması ve yasada tanımlanması ilkeleri

1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir fiil veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Hiç kimseye, suçu işlediği zaman verilebilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Cezayı gerektiren bir suçun işlenmesinden sonra yasanın daha hafif bir ceza öngörmesi durumunda bu ceza uygulanır.

2. Bu madde, işlendiği zaman uluslar topluluğu tarafından tanınmış genel ilkelere göre suç sayılan bir eylem veya ihmal nedeniyle bir kimsenin yargılanmasına veya cezalandırılmasına engel değildir.

3. Cezaların şiddeti, cezayı gerektiren suçla orantısız olmamalıdır.

Madde 50 Cezayı gerektiren aynı suçtan iki kere yargılanmama veya cezalandırılmama hakkı

Hiç kimse, daha önce yasaya göre Birlik içinde kesin olarak beraat ettiği veya mahkum olduğu bir suç nedeniyle mahkemede yeniden yargılanamaz veya cezalandırılmaz.

BÖLÜM VII / GENEL HÜKÜMLER

Madde 51 Kapsam

1. Bu Bildirgenin hükümleri, yetki ikamesi ilkesi dikkate alınarak Birliğin kurumları ve organlarına ve sadece Birlik hukukunu uyguladıklarında Üye Devletlere yöneliktir. Bu nedenle, kendi yetkilerine uygun olarak haklara saygı gösterecekler, ilkelere uyacaklar ve bunların uygulanmasını teşvik edeceklerdir.

2. Bu Bildirge, Topluluk veya Birlik için yeni bir yetki veya görev tesis etmemektedir veya Antlaşmalarda belirtilen yetkilerde ve görevlerde değişiklik yapmamaktadır.

Madde 52 Teminat altına alınan hakların kapsamı

1. Bu Bildirgede kabul edilen hakların ve özgürlüklerin kullanılmasına getirilecek her türlü sınırlandırma, yasada öngörülmeli ve bu hak ve özgürlüklerin özüne saygı göstermelidir. Orantılı olma ilkesine tabi olarak sınırlandırmalar sadece gerekli olmaları ve Birlik tarafından kabul edilen kamu yararı amaçlarına veya başkalarının hak ve özgürlüklerini koruma gereksinimine gerçekten hizmet etmeleri koşulu ile uygulanabilir.

2. Topluluk Antlaşmaları veya Avrupa Birliği Antlaşmasına dayalı olan bu Bildirgede tanınan haklar, söz konusu Antlaşmalarda belirtilen şartlar ve sınırlar çerçevesinde kullanılır.

3. Bu Bildirge'nin, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi ile teminat altına alınmış olan haklara tekabül eden hakları içermesi durumunda söz konusu hakların anlamı ve kapsamı, söz konusu Antlaşmada belirtilenlerle aynı olacaktır. Bu hüküm, Birlik hukukunun daha kapsamlı koruma sağlamasını engellemez.

4. Bu Bildirge, temel hakları Üye Devletlerin sahip oldukları anayasal geleneklerin bir sonucu olarak tanıdığından, söz konusu haklar bu geleneklere uygunluk içinde yorumlanmalıdır.

5. Bu Bildirge, ilkelerden oluşan hükümleri, Birliğin kurum, kuruluş, birim ve daireleri tarafından ve sahip oldukları yetkilerin kullanılmasında Birlik Yasalarını uyguladıkları durumlarda Üye Devletler tarafından, gerçekleştirilen yasama ve icra faaliyetleri vasıtasıyla uygulanır. Bu hükümlere, hukuki olarak ancak söz konusu faaliyetlerin yorumlanmasında ve meşruiyetleri hakkındaki yargı kararlarında başvurulabilir.

6. Bu Bildirgede belirtildiği üzere, ulusal yasalar ve uygulamalar bütünüyle dikkate alınmalıdır.

7. Bu Bildirgenin yorumlanmasında yol göstermek amacıyla yapılan açıklamalar Birlik ve Üye Ülke mahkemeleri tarafından gerektiği gibi göz önünde bulundurulmalıdır.

Madde 53 Koruma düzeyi

Bu Bildirgede yer alan hiçbir şey, Birlik hukuku, uluslararası hukuk, Birlik, Topluluk veya Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi dahil olmak üzere Üye Devletlerin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla, Üye Devletlerin anayasaları ile kendi uygulama alanlarında tanınmış olan insan hakları veya temel özgürlükleri kısıtladığı veya olumsuz biçimde etkilediği şeklinde yorumlanamaz.

Madde 54 Hakların istismar edilmesi yasağı

Bu Bildirgede yer alan hiçbir şey, işbu Bildirgede tanınan haklar ve özgürlüklerden herhangi birinin ortadan kaldırılmasını veya burada öngörülenden daha fazla kısıtlanmasını amaçlayan herhangi bir faaliyette bulunma veya herhangi bir fiili gerçekleştirme hakkını verdiği şeklinde yorumlanamaz.